

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL
SANATLAR DERSİ PROGRAMININ
UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN
SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A. Derya KAHRAMAN

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2007

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR
DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A.Derya KAHRAMAN

Yüksek Lisans Tezi
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Programı
Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ş. Dilek BELET

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Mayıs, 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A. Derya KAHRAMAN

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mayıs 2007

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Ş. Dilek BELET

İlköğretim okullarında öğrenciler; sanat yolu ile kendilerini anlatma, sanatın değerini anlama, yaratıcı düşünme, görsel okuma, estetik bilinç kazanma olanağı elde ederler. Sanat yoluyla eğitim çağdaş eğitimin bir parçasıdır. Bireyin sanat yoluyla eğitimi sırasında yaratıcı gücünün ortaya çıkarılması ve bu güçle estetik bir çevre oluşturabilmesi gerekir. Tüm bu yetilerin oluşumu için eğitim süreci içinde temel uygulama alanlarından biri eski adıyla Resim-iş yeni adıyla Görsel Sanatlar dersi.

Çağdaş toplumların temel taşları olan insanların niteliklerini artırmak için sanat alanında ortaya konulan eğitim-öğretim etkinliklerinin yeniden düzenlenmiş hali olan Görsel Sanatlar Dersi Programı 14.05.2005 tarih ve 192 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararıyla yayımlanmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma tarama modelinden yararlanılarak 2006/2007 Öğretim Yılında Afyon Karahisar İlinde, 22 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, öğretmen görüşlerinin derinlemesine ortaya çıkarılması amacıyla, nitel araştırma yöntemlerinden

yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümlene tekniği kullanılmış ve elde edilen bulgular sayısallaştırılarak sunulmuştur.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmenler görsel sanatlar dersinin çocukların kendilerini ifade etmesini sağladığını, yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirdiğini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin programın öğrenme alanlarına ilişkin görüşleri ise öğrenme alanlarının zor ve ayrıntılı olduğu ancak, öğrenme alanlarının hayal gücünü geliştirmeye uygun olduğu ve renklerle ilgili konuları kavratma konusunda yeterli olduğu yönündedir. Öğrenme-öğretme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin olarak öğretmenler boya etkinlikleri ile renk çalışmalarına yer verdiklerini, ayrıca bu konuda görüş bildiren öğretmenler lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ilgili etkinliklerin tam bilmediklerini de dile getirmişlerdir. Değerlendirme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin görüşü alınan öğretmenler değerlendirmeyi sürece dayalı olarak gerçekleştirdikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmenler dersin önemsenmediğini ve ders saatinin yetersiz olduğunu ifade ederken, çözüm önerilerinde ise ders saatinin artırılması gerektiği, bu derse branş öğretmenlerinin girmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

ABSTRACT

THE OPINIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS RELATED TO THE PROBLEMS ENCOUNTERED DURING THE PRACTICE OF VISUAL ARTS COURSE AND THEIR SUGGESTIONS CONCERNING THE SOLUTIONS

A. Derya KAHRAMAN

Primary School Teacher Education Department M.A. Program
Anadolu University, Institute of Educational Science, May, 2007

Advisor: Assist. Prof. Dr. Ş. Dilek BELET

Students in primary schools gain abilities to express themselves, to think creatively, to understand the value of the art, to read visually, and to gain aesthetic knowledge through the visual art courses. Teaching through art is an important element of contemporary education. Therefore, personal creativity powers of the students should be shaped and they should be encouraged to create aesthetic environments during their art education processes. One of the fundamental practice fields within the education process which enable the individuals to gain such skills is the Visual Art course that was formerly known as Drawing-Technique Course.

The revised Visual Art course curriculum, which aims to enhance the artistic qualifications of the individuals who are the headstones of the contemporary societies, was promulgated on 14 May 2005 by 192 numbered decision of Education and Training Board. The aim of the present study is to figure out the primary school teachers' opinions related to the problems encountered during the practice of visual arts course and their suggestions concerning the solutions.

The data of the study is gathered through surveying the opinions of 22 primary school teachers who work in Afyon Karahisar in 2006- 2007 Educational term. A semi

structured interview model, which is a qualitative research technique, was utilized in order to gather the data of the present study. Descriptive analysis technique was used in the data analysis process and the findings are presented as numeric data.

With reference to the findings of the present study, the overall perceptions of the teachers depict that the visual art courses enable the students to express themselves, improve the students' creative thinking skills, and advance the students' imagination skills. Regarding the learning fields of the curriculum, teachers believe that although learning fields are difficult and very detailed they are appropriate to enrich students' imaginations and also they are proper to teach the color concepts to the students. Concerning the activities that held within the learning and teaching processes, teachers state that they do some coloring and painting activities and they stated that students have incompetence on the subjects of lavi, printing, ink, gouache painting, still life, and stained glass. With respect to the evaluation process the teachers state that they evaluated their students' works concerning their on going processes. Concerning the problems that faced during the practice of Visual Art courses, the teachers believe that students do not pay enough attention to the course. Moreover they believe that the course hours in the recent programs are not satisfactory in the primary education curriculum. Concerning the solution to the problems that faced in the Visual Art courses the teachers believe that the visual art courses should be given by professional art teachers and the course hours should be expanded.

JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ayşe Derya KAHRAMAN'ın, "Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri" başlıklı tezi 21/05/2007 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Yard.Doç.Dr.Ş.Dilek BELET	
Üye	: Yard.Doç.Dr.E.Aysın KÜÇÜKYILMAZ	
Üye	: Yard.Doç.Mustafa TOPRAK	

Prof.Dr.İlknur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

İlköğretim çağındaki öğrenciler kendilerini anlatma, sanat ve sanatçının değerini anlama, yaratıcı düşünme, görsel okuma, estetik bilinç kazanma olanağını görsel sanatlar dersi ile elde ederler. Görsel Sanatlar dersinin amacı bireylere tüm bu yetileri kazandırmaktır. Bu bağlamda sanat eğitiminin ilköğretim basamağındaki uygulama alanlarından biri olan görsel sanatlar dersi çocuğun eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Bu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin yaratıcı gücüyle üretken, edindiği estetik değerlerle çevresini güzelleştiren ve bilinçli sanat tüketicisi bireyler olarak yetiştirilmesinde katkısı yadsınmayacak olan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma bulgularının ilköğretim okullarında yeni görsel sanatlar programlarının uygulanması sırasında nitelikli eğitim öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için gerek sınıf öğretmenliği eğitim programlarına gerekse sınıf öğretmenlerine dönük katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesi birçok değerli kişinin emeği ve katkısıyla olmuştur. Araştırmanın tüm aşamalarında manevi ve akademik desteğini esirgemeyen, her zaman yol gösteren ve yüzünden hiç tebessüm eksilmeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ş. Dilek BELET'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yapılması aşamasında bana manevi desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Şefik YAŞAR'a teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca araştırmanın güvenilirlik çalışmasını yapan ve her türlü desteğini gördüğüm Arş. Gr. Fatih YILMAZ'a, bana gerek akademik gerekse manevi desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Arş. Gr. Sibel DAL, Arş.Gr. Sayım AKTAY'a gerçekten teşekkürü borç biliyorum. Araştırmanın gerçekleştiği okul müdürlerinin yardımları ve anlayışları için, araştırmaya görüş bildirerek katılan değerli öğretmenlere katılımları için teşekkür ederim.

Araştırma süresince benden sabır ve sevgi ile desteklerini esirgemeyen annem Naciye KAHRAMAN'a ve babam Yılmaz KAHRAMAN'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Eskişehir,

Mayıs, 2007

A.Derya KAHRAMAN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ	i
ABSTRACT	iii
DEĞERLENDİRME KURULU ENSTİTÜ ONAYI	v
ÖNSÖZ	vi
ÖZGEÇMİŞ	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi ile İlgili Temel Kavramlar	2
1.1.1.1. Sanat	3
1.1.1.2. Sanat Eğitimi	4
1.1.1.3. Yaratıcılık	4
1.1.2. İlköğretimde Görsel Sanatların Yeri ve Önemi	5
1.1.3. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	7
1.1.3.1. Görsel Sanatlar Dersi Programının Genel Yaklaşımı, Yapısı ve Vizyonu	8
1.1.3.2. Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları	9
1.1.3.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Temel İlkeleri	11
1.1.3.4. Temel Beceriler	12
1.1.3.5. Kazanımlar	13
1.1.3.6. Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Alanları	13
1.1.3.6.1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	14
1.1.3.6.2. Görsel Sanat Kültürü	15
1.1.3.6.3. Müze Bilinci	16
1.1.3.7. Öğrenme Öğretme Süreci	17
1.1.3.7.1. Öğrencilerin Resimsel Gelişim Özellikleri	17
1.1.3.7.2. Sınıf Öğretmenlerinin Rolü	19
1.1.3.7.3. Yöntem ve Teknikler	20
1.1.3.7.4. Araç-Gereç	21

1.1.3.8. Değerlendirme	21
1.1.4. İlgili Araştırmalar	24
1.2. Araştırmanın Amacı	26
1.3. Araştırmanın Önemi	26
1.4. Tanımlar	27
2. YÖNTEM	29
2.1. Araştırmanın Modeli	29
2.2. Katılımcılar	30
2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri	31
2.3. Veriler ve Toplanması	32
2.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması	32
2.3.2. Görüşme Klavuzu	34
2.3.3. Görüşme İlkeleri	34
2.4. Görüşmelerin Yapılması	35
2.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	35
3. BULGULAR VE YORUMLAR	39
3.1. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Genel Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları	39
3.2. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi Programın Öğrenme Alanlarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları	41
3.3. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları	43
3.4. Öğretmenlerin “Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar	45
3.5. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecini Nasıl Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	46
3.6. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar	49

3.7. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	50
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	53
4.1. Sonuçlar	53
4.2.Öneriler	54
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	54
4.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler	55
EKLER	56
KAYNAKÇA	67

GİRİŞ

1.1. Problem

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bilgi miktarının artması, toplumsal yaşamın değişmesi; tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bireylerin yaşam biçimlerini etkilemekte eğitim beklentileri ve gereksinmelerini değiştirmektedir. Bu bağlamda çağın gerekleri doğrultusunda bireylere özgüven, yaratıcı düşünme ve duyuşsal özelliklerin kazandırılacağı eğitiminin temelinde sanat eğitimi vardır.

Okullarda bireylerin duyuşsal özellikleri ve eğitim gereksinmelerini karşılamaya yönelik eğitimi sağlayan en önemli uygulamalardan biri görsel sanatlar eğitimidir. İlköğretimde görsel sanatlar dersi; bireyin toplumsal bir varlık olabilme, kendini ifade etme, yaratıcılığını geliştirme, içinde yaşadığı ortamı tanıma, bir değer olduğunun bilincine vararak kişiliğini geliştirmesine ve kendini gerçekleştirmesine yardımcı olan temel derslerden biridir (Ertemin, 1997, s.10; MEB, 2006, s.7).

İlköğretim Okulları “Resim-İş” dersi yeniden düzenlenerek “ Görsel Sanatlar” dersi adı altında 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı gün kararı ile uygulamaya konulmuştur. Temel olarak bu ders, bireyin bilimsel uygulamalara dayalı olarak akademik eğitim anlayışıyla tüm öğrencilerin gelişimini en yüksek düzeye çıkarmayı amaçlayan yapılandırmacı yaklaşım tanımlamasıyla “öğrenci merkezli yeni bir eğitim” uygulama modelinin yaşama geçirildiği çağın ve günün gereklerine uygun olarak biçimlendirilmiş bir derstir. Bu nedenle ilköğretim görsel sanatlar dersi programına; kazanımları, içeriği, öğrenme öğretme etkinliklerinin uygulanması ve ölçme değerlendirme boyutunda birçok yenilik getirilmiştir.

İlköğretim görsel sanatlar dersi programı bireylerin algısal bilgisini somutlaştırarak “estetik bilgi dönüşümlerine uğratıp, estetik değer, öge, olgu ve anlam katan yaratıcı bireyler” yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, ilköğretimde görsel sanatlar dersi, sanat eğitimi yoluyla çağdaş yaşamın problemlerini daha iyi algılayan, bunlara yaratıcı çözümler bulan, estetik düşünce ve bilinç kazandıran, kişisel çaba ve akli geliştiren temel bir ders olarak yeniden biçimlendirilmiştir (İlhan, 2004, s.174). Görsel sanatlar dersi

eğitiminin bireyin hayal gücünü çalıştırarak yaratıcılığı geliştirmek, bireyin bilişsel, duyuşsal, sosyal gereksinimlerini karşılamadaki etkililiğini kavrayabilmek için, sanat, sanat eğitimi ve yaratıcılık kavramlarını irdelemek gerekmektedir.

1.1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi ile İlgili Temel Kavramlar

Sanat; insanların yaşamış olduğu duyguyu ilk olarak kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu diğer insanların da hissetmesi için hareket, ses, renk ya da sözcüklerle belirlenmiş biçimler arasında kimi duyguları dış dünyada ifade etme gereksiniminin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Kişinin duygularını dış dünyada ifade etme isteği, sanatın gelişimi, toplumsal gelişme, sosyal eğitim çabalarıyla paralellik gösterir, bu nedenle sanat günümüzde toplumların bireylerin yaşamlarının kalitesini belirleyen en önemli öğelerden biridir (Tansug, 1979, s.45). Bu anlamda sanat; insanın duygu, düşünce, heyecanlarına ve ruhsal deneyimlerine biçim vererek başkalarına anlatma çabasıdır biçiminde de tanımlanabilir (Atasoy, 1998, s.12).

Sanatta yaratma gücünün eğitilmesi soyut bir kavram olarak tek başına bir şeyi ifade etmezken uygulamalardan sonuç çıkaracak kadar etkili bir durum olan yaratıcılık bir yapma ve oluş sürecini ortaya çıkarır. Kuşkusuz yaratıcılığın bireyin yapısını geliştirerek iç dünyasındaki yaratma gereksinmelerini karşılayacak ve onun bu devingen dünyaya uyum sağlamasına yardımcı olacağını söylemek olasıdır. Eğitim düzeyi arttıkça yaratıcılık düzeyi de artmaktadır (Özsoy, 2001, s.52).

Bireyin eğitim düzeyi arttıkça yaratıcı düşünmeyi üretebilmesi için dış uyarılara açık olmakla birlikte duygu, istek, hayal gücü ve iç tepkilerinin de bilinçli olması gerekmektedir (Dikici, 2006, s.1). Tüm yaratmalar gibi sanatsal yaratmalar da kendiliğinden olmayıp, kalıcı ve sürekli sanatsal öğrenmeler ile gerçekleşir. Sanat eğitimi ile kişi yaratıcılığının gelişmesi için; duyum, algı, kavramlarını içine alan imgelerle düşünmeye başlar. Bu bağlamda insanların algılarının doğal olarak çalışması sonucu sanatçının zihninde imgeler birleşerek yeni bir oluşum olarak dış dünyaya ulaşır. Her sanat eserinde nesnel olarak edinilmiş anlaksal, görsel, duyuşsal izlenim öğeleri yer alır (San, 2003, s.9; Ünver, 2002, s.29). Bu bağlamda sanat, sanat eğitimi ve yaratıcılık

kavramı bir tüm olarak düşünülüp ilköğretimden başlayarak çocuklara sistemli ve bilinçli bir şekilde verilmelidir.

1.1.1.1. Sanat

Sanat; bireyin genel eğitimi içerisinde kendine özgü yöntem ve ilkeleri olan özel bir alan olup, bireyin duygu ve düşünce izlenimlerini anlatabilme, yetenek ve yaratıcılığını ortaya çıkarma çabasının tümüdür (Tuna, 2004, s.29). Bireyin yaşantı, durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle bir güzellik anlayışına göre işleyip anlatma şekli olan sanat, duygu düşünce ve heyecanlarına, ruhsal deneyimlere biçim vererek diğer insanlarla paylaşma çabasını doğurur. Sanatın öğrenme ve gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olup bireyde sosyal ilişkilerinde işbirliği ve yardımlaşmayı, birlikte bir şeyler yapma çabası ve sevinci yarattığı da bir gerçektir (Uçan, 1995, s.117).

İnsanlık tarihi ile yaşıt olan sanat hem öğrenme sürecinin, hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olduğundan çocukların gelişimini sağlayacak en uygun alanlar sanatsal alanlardır. Dinamik bir etkinlik örneği olan sanat; çocukların seçme, yorumlama, yenileme, çizme, boyama, inşa etme, öğeleri ile birleşerek anlamlı bir tüm oluşturan resimler yapmalarını sağlar (Genç, 2002, s.12). İlköğretim aşamasında sanatsal alanlardaki temel bilgileri iyi almış çocuklar çevresini iyi algılayıp, bakmakla görmek arasındaki farklı algılar, duymanın işitme olmadığını farkına varır (Dikici, 2001, s.4). Sanatsal bilgileri almış bireyler sahip oldukları yetileri her alanla ilişkilendirebilmelidir. Öyle ki; sanatın tüm “güzel sanatlar ” alanlarını kapsadığı bir eğitim olduğu bilinmektedir (San, 1993, s.196).

Güzel sanatlar eğitimi ile kişi tüm sanat alanlarının birbirleriyle etkileşimi sonucu ilgi alanları doğrultusunda başlı başına değişik algılamalar ve dünya görüşüne sahip olur. Kişi sanat sayesinde farklı öğrenmelere fırsat bulmaktadır, üstelik kendini de bu sayede anlamaktadır. Sanat kişilerin hissettiklerini simgesel olarak ifade etmelerine en önemli yardımcısıdır. Yeni bir oluşum için sanat bireylerin katılımı ile düşünme, duygu ve hislerin yeni bir dil ile geliştirilip, keşfedilip anlamlandırılmasıdır. Ayrıca sanat, görmenin yanı sıra kültürel mirasın da deneyimlerle birleşip yeni kuşaklara aktarımıdır (Sherman, 2006, s.43).

1.1.1.2. Sanat Eğitimi

Görme olgusu kültürel miras ve deneyimlerini eğitim ve sanat ile birleştiren kişi yeni ve çağdaş bir kimlik kazanmaktadır. Doğal olarak çağdaş eğitimin temel işlevi yalnızca, bilgiye ulaşma yollarını bilen ve teknolojiyi iyi kullanabilen bireyler yetiştirmek değildir. Toplumların ve bireylerin yaşam biçimlerini bilim ve teknolojinin derinden etkilediği günümüzde amaç yaratıcı güçlerini en kolay ve etkili biçimde sanat yoluyla ortaya çıkaran ve bunu sosyal yaşantılarına uyarlayan bireyler yetiştirmektir (Ünalın, 1999, s.5).

Sanat eğitimi bugün bir zevk, duygu ve güzel biçimler yaratmanın yanı sıra özgün, atak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir. Ertemin'in (1997, s.5) San'dan (1984, s.6) aktardığına göre, sanat eğitiminde amaç kendisine güvenen, bağımsız, özgür, kendisini gerçekleştirebilen, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, kendi ile birlikte çevresini de gerçekleştirebilen, dış dünyaya ve yaşadıklarına saygılı, üretken, coşkulu, dengeli, akıllı, duyarlı, duygusal ve zihinsel etkinlikleri yapan yaratıcı insanlar kazanmaktır.

1.1.1.3. Yaratıcılık

Yaratıcılık tek başına bir süreç, yalnız tanımlanabilecek bir etkinlik olmayıp tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerle her türlü çalışma ve uğraşı içinde olup, insan yaşamı ve gelişiminin tüm yönlerinin temelini meydana getirir (San, 1998, s.13). Yaratıcılık sosyal, bedensel müziksel, sanatsal, mesleki ve ahlaki eğitim gibi genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır (Rıza, 2006, s.25). Eğitimde yaratıcı etkinlikler; güdüleyici etmenler, merak, özgünlük gibi nitelikler, değişik olma, kural dışılık, olağanüstülük gibi yetilerin belli bir uyum ve sentez içinde çalışılmasıdır. Tüm bu çalışmaların sonucu olarak da ürün ortaya çıkmaktadır. Yaratıcı etkinliklere yeni ilişkilerin kurulması, bilinmeyen yeni sonuçlar ve düşüncelerin yeni yaşantıların ve ürünlerin ortaya konması için kişilerin bilinçaltı ve üstünün ilişkilendirilerek yeni bir çalışma üretme çabasıdır da denilebilir (Samurçay, 1981, s.14).

Her insan üretme ve yaratma yetisiyle doğar ancak bireyler eğitilip işlendikçe, ilgi alanlarına doğru yönelirler, yaratıcı etkinlikler sayesinde de gelişirler. Bu bağlamda eğitimin önemi büyüktür. Bilindiği üzere eğitimin en önemli amaçlarından biri kendisine

güvenen, bağımsız, özgür, kendisini gerçekleştirebilen, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, kendi ile birlikte çevresini de gerçekleştirebilen, dış dünyaya ve yaşadıklarına saygılı, üretken, coşkulu, dengeli, akıllı, duyarlı, duygusal ve zihinsel etkinlikleri yapan yaratıcı insan yetiştirmektir. Dolayısıyla, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarında da tüm bireylerin sanatı anlayan yapıcı ve yaratıcı kişiler olması vurgulanmıştır.

Yaratıcılık insanda var olan yaratma gücünün sistemli ve uygun bir biçimde eğitilmesiyle ortaya çıkar. Yeni uygulamaya giren görsel sanatlar dersi programında sanatın tüm alanlarla örüntülü olduğu da dikkate alınarak eğitim sürecini daha etkili kılacak şekilde diğer derslerle ilişkilendirilmiştir. Öğrencilerin bir tüm içinde sanatı anlaması, öğrenme ve yaratıcı etkinliklerde bulunması, görsel sanatlar dersinin de içinde olduğu sanat eğitimi alanı, eğitime yeni ve çağdaş bir kimlik kazandırmaktadır (San, 1998, s.21; Telli, 1980, s.29). Sanat eğitiminin ilköğretimde en önemli uygulama alanlarından biri görsel sanatlar dersidir. Bu bağlamda, yaratıcılık estetik algı ve değerlerin kazandırılması için görsel sanatlar dersi temel ve önemli derslerden biridir.

1.1.2. İlköğretimde Görsel Sanatların Yeri ve Önemi

Bireyin yaşamına ve dünyaya bir anlam katabilmesi yaratıcı gücünün ortaya çıkmasıyla olanaklıdır ki bu da estetik eğitimi, dolayısıyla sanat eğitiminin en önemli uygulama alanlarından biri olan görsel sanatlar dersi ile olasıdır. İlköğretimin temel amacı, erken çocukluk döneminden başlayarak etkili bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti ile çocukları ilgi, yetenek, gelişim ve öğrenme yetileri doğrultusundan bir üst öğretim kurumuna hazırlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için sistemi oluşturan tüm öğelerin geliştirilmesi amaçlanmıştır (İlhan, 2004, s.161).

Görsel sanatlar dersinin temeli olan bakmak ve görmek arasındaki farkı ayırt etmek, sistemi oluşturan tüm öğelerin gelişmesi sayesinde öğrenilmektedir. Buna kısaca yaratıcı görme denilmektedir. Yaratıcı görme tüm bireylerin sahip olması istenen çocuklukta başlayarak sanat eğitimi ile kendini geliştirmeye çalışan bireyin belirli uyarıcılara karşı dikkatlerini harekete geçirmektir (Atalayer, 1994, s.2). Öyle ki ilköğretim çağında çocuk coşkulu duyuşsal dünyanın dış etkenlere dikkat yoluyla daha duyarlı, uyarıcılara en açık

olduğu dönemi yaşar. Görsel sanatlar dersi tabanlı yaratıcılık eğitimi çocuğun uyarıcılara en açık olduğu dönemde olması sebebiyle sosyal, bedensel, zihinsel, müziksel, mesleki ve ahlaki alanlara yayılarak tüm derslerle ilişkilendirilmiştir. Görsel sanatlar eğitimi programı öğrencilerin teknolojiyi sanatta kullanabileceği sanatın uygun teknik araçlarla istenen sonuca ulaşma başarısı arasında bağıntı ve ilişkileri irdeleyebileceği fikrinden yola çıkarak hazırlanmıştır. Böylece görsel sanatların diğer sanatlarla ilişki içinde öğretilmesi öngörölmüş olup bu çerçevede yeniden biçimlendirilmiştir (Tuna, 2004, s.29; Kurtuluş, 2002, s.156).

İlköğretim görsel sanatlar dersi programının amaçları kişide güzel sanatlar bilgisi kazanma, yaratıcılığı geliştirme, kendini ifade etme, görsel okuma yapabilme birikimlerini tanımlamaktadır. Ayrıca programın amaçları ile bireyin sanatı diğer alanlarla ilişkilendirme, her türlü araç gereci kullanma, farklı teknikleri uygulama, görsel sanatlar öğeleri ve diğer disiplinlerle ilgili bilgilerini harmanlayarak eğitsel yeti olarak ortaya çıkarmaktadır. Sanatı ve sanat eserini tanıyan, önemseyen, sanat yapıtlarından haz alan sanatı üreten ve bilinçli tüketen bireyleri yetiştirmek de programın amaçlarındandır (MEB, 2006, s.13).

İlköğretim, görsel sanatlar yoluyla tüm bu yetilerin sezilmesi, ortaya çıkarılması ve geliştirilerek bireyin normal davranışları haline gelmesinde önemli bir basamaktır. Sonuçta, bilgi ve teknoloji çağında olduğumuzdan mesleklerin yapısı, iş gücünde aranılan nitelikler de farklılaşmıştır (Atan, 2006, s.18). Sorumluluk alma, yaratıcı düşünme, değişime uyum sağlama, mevcut bir problemin çözümüne kolay ulaşma, etkili iletişim kurma, grupla çalışma, işbirliğine yatkınlık, karmaşık teknolojik sistemleri anlama gibi özellikler ayırimsız tüm mesleklerde aranılan nitelikler haline gelmiştir. Tüm bu nitelikleri oluşturmak için görsel sanat öğelerini ve diğer disiplinlerle ilgili bilgileri harmanlayarak eğitsel yeti ortaya çıkarma çabası Türk Eğitim Sistemine yerleşmektedir. Sanat, sanat öğeleri görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü bilinci ile yetişmiş bireyler sosyal yaşantılarında da başarılı ve mutlu bireyler olurlar (Ünlü, 1999, s.7).

Görsel sanatlar dersi programı için sanat, sanat öğeleri, görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü üzerine odaklanmış kapsamlı ve zincirleme öğrenme girişimidir. Sanat dersleri yönlendirmeyi içerirler, öğrenciler sanatın her oluşumunu ve kültürel mirasını öğrenirken, sanatsal ürünler ve açıklamalar hakkında nitelikli yargılar çıkaran entelektüel süreçleri benimser ve sanat disiplinini kullanırlar. Görsel sanatlar eğitimi ile öğrenciler çeşitli tarihsel dönem, tarz, biçim ve kültürlerden oluşan farklılıkları öğrenir (Aypek, 2006, s.453). Tüm bu yetiler göz önüne alınarak hazırlanmış olan yeni görsel sanatlar dersi programı, Türk Eğitim Sisteminde yeni bir yaklaşım olup, bireye yaşam boyu öğrenme ve öğrendiklerini yaşamın her alanında uygulama becerisi kazandırmayı amaçlar.

Görsel sanatlar dersi programı öğretmenin yeni sanatsal araç ve görsel öğeleri tanıtip, öğrencilere nasıl kullanacaklarını ve bu yolla araştırmalar yapıp, bir anıta bakıp, sanatçının onu nasıl yaptığını hayal etmelerini ve sanat eserindeki anlamı ortaya koyabilmeleri gerçeği ile planlanmıştır. Bunun pratikleşmesi ile birey sanatsal yetenek ve bilgilerini diğer alanlarda da kullanabilirler (İşler, 2006, s.4).

1.1.3. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

İlköğretim okullarında zorunlu ders olarak yer alan görsel sanatlar dersinin programı, bireylerin kendi iç dünyasını tanımasına, çevresi ile iletişim kurmasına ve ilişkilerini geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda görsel sanatlar dersi ile çocuk kendini ifade eder, görsel okuma yetisi kazanır, birikimlerini diğer alanlarla ilişkilendirir ve her türlü araç gereç ve tekniği uygulayabilir. Görsel sanatlar dersi eğitimine sanat ve sanat öğeleri ile diğer disiplinlerle ilgili bilgileri harmanlayarak eğitsel yetileri çıkarmanın yöntemi ve sürecidir denilebilir. Sanat yoluyla eğitim, çağdaş eğitimin bir parçası olması sebebiyle sanat eğitiminin temel uygulama alanlarından biri olan eski adıyla “Resim-İş” dersi yeni adıyla “Görsel Sanatlar” dersi adı altında uygulamaya konmuştur (MEB, 2006, s.1).

Temel derslere verilen önem ve varolan sorunlar sebebiyle kimi öğretmenler tarafından görsel sanatlar dersi boş zaman uğraşısı ve çocukların rahatlayacağı bir etkinlikler toplamı olarak düşünölmeye başlanmıştır (Öztürk, 2006, s.1). Ayrıca okullarda sanata

karsı kararsız, olumsuz tavır ve eğitim programının yetersizliği de nitelikli insan yetiştirebilmek için doğru ve sistemli planlanmış yeni bir program gereksinimi ortaya çıkmıştır (Özden, 2003, s.14).

Çağdaş toplumların temel taşları olan insanların niteliklerini ve insani değerlerini geliştirebilmek, bireysel ve toplumsal duyarlılıklarını artırmak için sanat alanında ortaya koydukları eğitim-öğretim etkinliklerinin yeniden düzenlenmiş hali olan görsel sanatlar dersi programı 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı'yla yayınlanmıştır. Program, görsel sanatlar dersinin genel amaçlarını sınıflara göre belirlenmiş olan özel amaç ve kazanımlarını, öğrenme-öğretme alanlarını, öğrenme-öğretme süreçlerini, öğrenci başarısını değerlendirmeye ilişkin bilgileri içermektedir.

1.1.3.1. Görsel Sanatlar Dersi Programının Temel Yaklaşımı, Yapısı ve Vizyonu

Bilim ve teknoloji çağı olarak nitelendirilen günümüzde yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü bireylere gereksinim duyulmaktadır. Görsel sanatlar dersi programının temel yaklaşımı da bu duruma paralel olarak yaratıcı, girişimci, bilgiyi kullanma yetisi olan, bilgiyi transfer edebilen, sorunları kolay çözebilen, bilgiyi yapılandıran ve diğer alanlara dönüştürebilen toplumlar yaratmaktır. Bu bağlamda, özellikle çoğu gelişmiş ve bazı gelişmekte olan ülkelerde “yapılandırımcılık” tanımlamasıyla “öğrenci merkezli” yeni bir eğitim uygulama modelinin yaşama geçirildiği gözlenmektedir “öğrenci merkezli” eğitim modelinin çağın ve günün gereklerine uygun olduğu görülmektedir (MEB, 2006, s.7). Bu bağlamda, öğrencilerin zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine ve çevreleri ile daha fazla etkileşimde bulunmalarına olanak sağlayacak ortamları sağlaması yapılandırımcı kuramın en önemli özelliğidir. Zengin eğitsel yaşantıları içeren ortamlar yoluyla öğrenciler daha önce zihinlerinde yapılandırdukları bulguların doğruluğunu sınavabilirler, yanlışlarını düzeltebilirler ve belki de önceki bilgilerinden farklı şemalar oluşturabilirler (Yaşar ve diğerleri, 1998, s.696).

Görsel sanatlar dersi programının yapısı öğrenci merkezli eğitim modeli baz alınarak, öğrencilerin gereksinimleri, beklentileri doğrultusunda yapısalıcı modele uygun olarak hazırlanan dersin genel amaçları, temel becerileri, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlik

örnekleri, açıklamalar, Atatürkçülükle ilgili konular ve ara disiplinlerden oluşmaktadır. Program tüm bu kriterler çevresinde öğrencilerin ilgi, istek, gereksinim ve beklentileri göz önünde bulundurularak öğretmene de esneklik sağlayan bir yaklaşıma sahiptir. Öğrenme süreci öğrencinin etkin katılımını, öğretmenin ise rehberliğini sağlayacak biçimde düzenlenir (MEB, 2006, s.8).

Görsel sanatlar dersinin vizyonu sanat eğitimi oyunla başlatıp öğrencinin kendi eğilimleri, becerileri, yeteneklerini keşfetmesi, duygu ve düşüncelerini sanat yoluyla ifade edebilme gücü kazanmasını, öğrencilerin ilköğretim düzeyinden başlayarak tüm yaşamları boyunca temel bir kazanım olarak kendini ifade etme yollarını keşfetmelerini ve her bir bireyin bilişsel, duyuşsal, kültürel, toplumsal yönlerden donanımlı, sağlıklı, dengeli ve nitelikli alışkanlıklar edinmelerini amaçlamaktadır. Kısaca programın amacı ilköğretim düzeyinde sanat eğitimi yoluyla sanatçı yetiştirmek değildir. Burada amaç, bireyin kendisinden hareket ederek onun geçmiş yaşantıları, deneyimleri, duygu ve düşüncelerinden yola çıkarak karmaşık bir ruh yapısına sahip olan insanın gelecekte duygularını biçimlendirmesine ve kontrol etmesine katkıda bulunmaktır. Bireyin gerçek anlamda mutlu olmasını, sağlıklı ve güçlü bireyler olarak yaşamını ve kendini gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Bu temel özellikler doğrultusunda görsel sanatlar dersi programının yapısını; bir tüm olarak dersin genel amaçları, temel becerileri öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler ve değerlendirme oluşturmaktadır (MEB, 2006, s.8).

1.1.3.2. Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları

Eğitim sistemimizde ilk çocuklukta ergenliğe kadar okulun görevi, Milli Eğitimin genel amaçlarında bulunan insan niteliklerine ilişkin özellikleri öğrencilere dersler aracılığıyla kazandırmaktır. Okullarda okutulan her bir dersin öğrencilere kazandıracığı bilgi, beceri, alışkanlık, tutum ve ilgi türünden özellikleri amaçlar adı altında toplanmıştır. Bu bağlamda, görsel sanatlar dersinin amaçları; bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak gruplanabilir (MEB, 2006, s.8).

Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

- Öğrenciye doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırmak,
- Öğrencinin analiz ve sentez yeteneği (seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme) ile eleştirel bakış açısı geliştirmek,

- Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini ve kendine güven duygusu kazanmasını ve gelişmesini sağlamak,
- Öğrencinin görsel biçimlendirme yolları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
- Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb...), bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,
- Öğrencinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,
- Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
- Öğrenciye ulusal ve evrensel değerlerini tanıyabilme, anlayabilme bilincini kazandırmak,
- Geçmişten günümüze miras kalan sanat yapıtlarından haz alma ve onur duyma duyarlılığını kazandırmak,
- İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığını kazandırmak,
- Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma duygusal tepkilerini ortaya koyma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,
- Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmak.

Algısal Amaçlar

- Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
- Öğrencinin görsel algı ve birikimleri ile öznel algılarını sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine fırsat tanımak,
- Öğrencinin birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,
- Öğrenciye bilgi ve birikimi dönüştürme yeteneği kazandırmak,
- Öğrenciye yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmak.

Estetik Amaçlar

- Öğrencinin sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,
- Öğrenciye doğadan, çevreden ve geçmişten günümüze miras kalan sanat yapıtlarından haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak,
- Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi yaşamın her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yetisi kazandırmak,
- Öğrenciye doğal olan ve insan eli ile üretilebilen her şeyi estetik değerlendirme birikimi kazandırmak,
- Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerden yararlanma yeteneği kazandırmak.

Teknik Amaçlar

- Her türlü araç gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırmak ve öğrencinin gelişimine olanak tanımak,
- Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak,
- Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliklerinin farkına vardırabilmek,
- Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,
- Öğrenciyi kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmak.

Tüm bu amaçların gerçekleşmesi ancak eğitim programında yer alan kazanımların öğrencilere etkili bir biçimde sunulmasına, etkili öğretimin gerçekleşmesi ise öğrencilerin performans düzeylerine göre amaçlarının belirlenmesi, öğrenme alanlarının amaçlara göre düzenlenmesi, amaçlara uygun teknik ve yöntemlerin uygulanması ve öğrencilerin gerçekleştirdikleri basamaklarda konuyu pekiştirmelerine bağlıdır (Özyürek, 1991, s.18).

1.1.3.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Temel İlkeleri

İlköğretimde uygulanacak görsel sanatlar eğitiminde belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için bazı temel ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunlar aşağıda sunulmuştur (MEB, 2006, s.10):

- Her çocuk yaratıcıdır,
- Her çocuk farklı algı, bilgi, sezgi ve duygu dünyası ile deneyime sahiptir ve uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur,
- Uygulamalarda görsel sanatlara yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ve çoklu ortam çalışmalarına yer verilir,
- Görsel sanatlar dersi diğer disiplinlerle birlikte eğitsel amaçlardaki tümlüğü kurmaya ya da bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur,
- Dersin işleniş kazanımlara yönelik ilgi çekici olan öğrenme, öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilir,
- Görsel sanatlar dersi çocuğu temel alır öğrenme öğretme süreci çocuğun kendine özgü algılama ve anlamlandırma evreni içinde gelişim basamaklarına göre düzenlenir,
- Değerlendirmede öğretmen her çocuğun gelişim sürecini bireysel farklılıklarını temel alan bir yaklaşım ile öğrenme öğretme sürecine katılımının ve görsel sanatlar kazanımları çerçevesinde bir tüm olarak ele almalıdır.

1.1.3.4. Temel Beceriler

Öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, ilköğretimin ilk yılından sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve yaşam boyu kullanacakları kimi beceriler vardır. Görsel sanatlar dersi programının içerdiği kazanımlarda bu becerilerin gelişmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Programla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır (MEB, 2006, s.12):

- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma,
- Kendini ifade etme,
- Eleştirel düşünme,
- Sanat aracılığı ile iletişim kurma,
- Problem çözme,
- Araştırma,
- Karar verme,
- Bilgi teknolojilerini kullanma,
- Girişimcilik,
- Sorumluluk alma,
- Başladığı işi bitirme,
- Görsel okuma,
- Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,
- Estetik bilinci kazanma,
- Estetik algının geliştirilmesi,
- Estetik yaşam kültürü edinme,
- Çevre ve doğa bilinci kazanma,
- Milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma.

1.1.3.5. Kazanımlar

Sanat ve sanat eğitiminin gerekliliği sonucunda 1948, 1968, 1951, 1962, 1971 ve 1992 ilköğretim programlarındaki davranışlar günümüz koşullarında yeniden yapılandırılan eğitim sistemimizin öğretim programları kapsamındaki Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda yeni adıyla kazanım olarak yer almıştır (MEB, 2006, s.5).

Kazanımlar öğrenme öğretme sürecinde edinilecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır. Öğrencilerin görsel sanatlar dersinin amacına ulaşması her öğrenme

alanının kendine özgü kazanımlarının edinilmesine bağlıdır. Kazanımlar, öğrencilerin gelişim düzeyine ve öğrenme alanının özelliğine göre birinci sınıftan sekizinci sınıfa doğru aşamalı olarak verilmiştir. Kazanımlara verilen sıra numaraları, bir önem ve öncelik sırası göstermemekte, yani birinci kazanımın, onuncu kazanımdan daha önemli ve öncelikli bir kazanım olduğu anlamına gelmemektedir (MEB, 2006, s.13).

Öğrenme öğretme sürecinde yer alacak bilgi beceri ve alışkanlıklar olarak düşünürsek kazanımlar ve içeriğin birbiriyle örtüşmesi, öğretime uygun olması, çabuk değişen bilgiler yerine, kalıcı, dayanıklı, öğrencilerin düzeylerine uygun kazanımların öğrencilere nasıl ve ne şekilde kazandırılacağı ve bireyde öğrenmenin nasıl gerçekleşeceğinin belirlenmesi gerekmektedir (Elkatmış, 2002, s.21).

1.1.3.6. Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme Alanları

Amaçlara ne ile ulaşacağına başka bir ifadeyle ‘Ne öğretilim?’ sorusuna yanıt veren, belirlenen kazanımlara ulaşmak için araç olan içerik, öğretim amaçlarına uygun, anlamlı, kalıcı bilgiler tümüdür. Görsel sanatlar dersi görsel sanat kültürü, müze bilinci ve görsel sanatlarda biçimlendirme olmak üzere önceki adıyla “içerik” yeni adıyla “öğrenme alanları” olarak üç dalda eğitim ve öğretim yapmayı amaçlamaktadır. Böylece görsel sanatların diğer alanlarıyla da ilgilenen ve öğrenciyi yönlendirebilecek esnekliğe sahip bir program olarak yapılandırılması amaçlanmıştır.

Yeni yapılandırma ile sanat alanında çalışan bireyler sanattan zevk alan, sanatı içselleştiren, bilinçli, estetik zevke sahip ve eleştiri yapabilen ekonomiyi güçlendirecek bilinçte nesillere eğitim vermek istemektedirler. Bu nedenle, sürekli yenilenme ve etkin düşünüp pratik hareket etme yetenekleri ile yaratıcılıklarını açıkça gösteren ve gerekli hallerde yaratıcılıklarını ortaya koyacak yaratıcı sınıfları oluşturma çabasındadırlar. Yaratıcı zihnin temelini oluşturan toplumsal sanat ve kültürel bilgiye sahip bireylerden oluşan bu günün yaratıcı sınıfları ile yarının büyüklerinin yaşama dair yüksek çaba ve yaşama gücüne sahip bireylerden oluşan nesiller olmaları gerekmektedir (Eger, 2006, s. 21).

Görsel sanatlar dersi öğretim programı, yaşama dair yüksek çaba ve yaşama gücüne sahip bireylerden oluşan nesiller oluşturmak için, toplumsal ve bireysel duyarlılığın eğitimden geçtiği bilinci içinde hazırlanmıştır. Programda sanat eğitiminin eğitsel, sosyal, kültürel önemini çocuklara kavratılmak için, sanatın işlevinden faydalanarak çocuklarda nitelikli bakış açısı, eleştirel ve yaratıcı düşünme geliştirmeye yardımcı olacak çağdaş bir eğitim programı meydana getirme amacıyla öğrenme alanları oluşturmuştur (MEB, 2006, s.11). Bu bağlamda, görsel sanatlar dersi programında öğrenme alanları; görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü ve müze bilinci olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

1.1.3.6.1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

Sanatsal yaratmada görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri amaç değil, araç olarak işlev görmektedir bunların insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurması yansıtmasıyla yepyeni bir anlam yükleyerek işlevselleşmesi ve yeni bir biçim ortaya koymasına yol açmaktadır. Bu nedenle, görsel sanatlarda biçimlendirme öğrenme alanlarıyla birlikte dersin temelini teşkil eder (MEB, 2006, s.11).

Nokta çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritm, derecelendirme (valör), oran ve orantı gibi sanatsal düzenleme ilkeleri seçilen etkinlikler ile verilmektedir. Önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalarla, duyumsanarak, sezdirildiği, geliştirilip, pekiştirilmesinden görsel sanatlarda biçimlendirme ortaya çıkmaktadır (MEB, 2006, s.11).

Görsel sanatlar dersinin en önemli becerisi olan görmeyi öğrenmek; görme yetisinin geliştirme ile nesnelere nitel ve nicel özelliklerindeki ayrıntılarını görme, bu ayrıntılarla tümü oluşturma, fon, figür ilişkisini görme, öğretim ve deneyimleriyle elde edilir. Görmeyi öğrenmek algıyı kuvvetlendirerek sanatçının baktığını görme, çizme ya da yaratma yetisiyle birleştirip bir eser ortaya koymasındır. Görmeyi öğrenme çocuğun karmaşık bir çevre olan algısal çevresindeki nesnelere niteliklerini, günlük yaşamda ayrıntıları, değerleri, görsel ilişkileri, çizgi, renk, doku ve uzantıyı farkında olmasıdır (Seferoğlu, 2000, s.110).

1.1.3.6.2. Görsel Sanat Kültürü

Görsel sanat kültürü bireyin sanatsal uygulamalar yapmasını, sanattan zevk alan bireyler yetiştirilmesi amaçlarıyla sanat eserlerini çözümlemesini, sanat eseri niteliğini içeren yapıtları diğerlerinden ayırt etmesini sağlar. Böylece birey zanaatçı ve sanatçı kavramını ayırt etmekte ve her ikisinin de toplumdaki yerini ve önemini kavrayabilmektedir (MEB, 2006, s.11). Görsel sanat kültürü öğrenme alanında öğrencilerin tüm bu yukarıda sayılan yetilere sahip olabilmeleri için ulaşmaları beklenen kazanımlar estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi gibi varlığını sanattan alan diğer disiplinleri birbiri içine geçirilerek sarmal olarak verilmesiyle oluşmuştur.

Sanatsal kültürün parçalarından biri olan sanat eleştirisi sanat eserinin toplumla olan sanatsal iletişim bağlantısını kurar. Okul düzeyinde yapılan sanat eleştiri çalışmalarına sanat yapıtı inceleme denir. Öyle ki, bir sanat yapıtına bakmak, yapıttaki değerleri görmek, eleştiriye göre daha az uzmanlık ister. Bu nedenle “yapıt inceleme” daha düzgün bir tanımdır. Sanat yapıtı incelemenin temel amacı çocukta sanata karşı ilgi uyandırmak, takdir duygusunu geliştirmek ve çocuğun sanatlar arasında bağ kurmasını sağlamaktır. Sanat yapıtı incelerken sanatçının kullandığı formlar, yapıtın biçimi, konusu ve vermek istediği mesajlara bakılır (Gel, 1990, s.195). Öğrenciler öğrendikleri sanat yapıtı incelemeyi tüm yapıtlara uygulayabilirler. Sözel eleştirileri yazıya dökmek sanat yapıtı incelemenin bir başka boyutunu oluşturur ve böylece öğrenci incelediği sanat yapıtını kendi eleştirel düşünme yeteneği ile yazıya dökerek görsel sanat kültürünün oluşumunu yerine getirmiş olur (Kırışoğlu, 2002, s.135).

1.1.3.6.3. Müze Bilinci

Ulusların geçmişlerinde yaşadıkları deneyimlerinin, sosyal ve kültürel birikimlerin maddi kalıntılarını koruyan müzeler, ulusal benliğin oluşumunda da etkili kurumlardır. Pek çok gelişmiş ülkede müzelerden etkin bir eğitim ortamı olarak yararlanılmaktadır (MEB, 2006, s.12). Bugün gelişmiş ülkelerde okullara yönelik reform hareketlerinde öğretmenler toplumsal kaynakları kullanmaya teşvik edilirken, onların müzelerden ve sanat galerilerinden ve bu kuruluşların özellikle eğitim amaçlı programlarından, yararlanma öngörülmektedir (Özsoy 2002, s.10).

Müzelerin çocuklar ve öğrenciler için düzenledikleri programlar eğitsel davranışları geliştirmede oldukça önemlidir. Bu doğrultuda çocuğun, özgün sanat eserlerini tanıma, müze kavramını anlama, sanat eserlerinin niteliğini ve görsel algı deneyimini yerinde pekiştirme, sanatı, kültürel kaynakları ve tarihi içerikleriyle ilişkilendirmesi sağlanır. Sanatı, yaşamın tüm yönleri ile ilişkilendirerek görsel okuryazarlık, sanatçının dilinin anlaşılmasını sağlama, sanat eserlerine bakarak yorumlayabilme, müze bilinci kazanma programın kazanımları arasında sayılabilir (Özsoy, 2002, s.10).

Yapılan araştırma ve gözlem sonuçlarına göre müzelerin sanat eğitimcileri tarafından pek kullanılmadığı, bu durumun sanat eğitimi ile alakalı derslerin yetersizliğinden ve görsel sanatlar dersi programlarında açıkça ifade edilmemesinden ve öğretmenlerin bu konuda yeterli deneyimlerinin olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Müzeler ve galeriler öğrencileri kapsamlı ve donanımlı yetiştirme, farklı fırsatlar sunma, sanata yoğunlaşarak algı ve bakış açılarını geliştirmelerini sağladığı gibi, öğretmenlerin de kariyer, mesleki tutum ve becerilerini olumlu etkiler (Mercin, 2004, s.125). Bu durumdan yola çıkarak “görsel sanatlarda biçimlendirme” ve “görsel sanat kültürü” öğrenme alanlarının yanı sıra “müze bilinci” adı altında bir öğrenme alanının verilmesine gerek duyulmuştur. Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme ortamları yalnızca müzeler değil anıtlar, tarihi yapılar, sanat galeri olarak da tanımlanmaktadır (MEB, 2006, s.12).

1.1.3.7. Öğrenme Öğretme Süreci

Bireyin gelişimine, toplumun kalkınmasına hizmet eden eğitim sisteminde görsel sanatlar dersi programı; genel amaçları, ilkeleri, temel becerileri, öğrenme alanları, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirmeden oluşan bir tümdür. Eğitim ortamlarının en somut olduğu yer öğrenme öğretme sürecidir. Öğrenme ve öğretme koşullarının sürekli izlenen günün koşullarına göre düzenlenmiş olması gerekmektedir (Kaya, 2001, s.67; Namlu, 1998, s.185).

Görsel sanatlar dersi öğretim programı, öğrencilerin birikimi, bireysel farklılıkları, gelişim basamaklarına dikkati çekerek öğrenci merkezli bir anlayışla düzenlenmeye çalışılmıştır. Öğrenme öğretme etkinlikleri de bir tümlük içinde değerlendirilerek, öğrencinin katılımını gerektiren uygulamalara yer verilmiştir (MEB, 2006, s.15). Günün koşulları doğrultusunda yeni program öğrencilere görsel sanatlarla ilgili bilgi ve beceri kazandırmanın yanında, onların yeni bilgi ve çözüm üretmeyi doğal bir hareket haline getirmesini amaçlamaktadır. Öğretmenin rehber durumda, öğrencinin ise yaparak yaşayarak öğrenmesini amaçlayan bu programda öğrenme öğretme sürecini etkileyen temel etmenler; öğrencilerin resimsel gelişim özellikleri, sınıf öğretmenin rolü, yöntem-teknik, araç ve gereç olarak sıralanmıştır.

1.1.3.7.1. Öğrencilerin Resimsel Gelişim Özellikleri

Her eğitim alanında olduğu gibi görsel sanatlar dersi öğretiminde de nitelikli bir eğitim verilebilmesi için, bireylerin gelişim çağı özellikleri bilinmelidir. Bu nedenle, hangi yaş grubunun resimlerinde hangi tür anlamları kurabileceğini anlayabilmek açısından ilköğretim çağı çocuklarının gelişimsel özelliklerini bilmekte yarar vardır.

6-12 yaş grubu çocuğunun ilköğretim aşamasındaki gelişimsel özelliklerini kapsayan döneme ikinci çocukluk çağı denir. İkinci çocukluk dönemine akılcı, gerçekçi başka bir ifade ile estetik gerçeklik evresi denir. Öğrenciler gerçek ya da gerçekçi temalara yanıt verirler. Bu dönemde çocuk çevre ve insan hakkında görüş sahibi olarak gerçekçi bir yaklaşımla düzlem çizgisi oluşturmaya, kendisi ve çevresi hakkında bağ kurmaya başlar. Örneğin bunun için mekan çizgisini oluşturur. Uygun renk ve gölgeler kullanmaya başlarlar (Birsun, 1985, s.30).

İkinci çocukluk dönemi denilen bu dönemde çocuk bağımsız olma eğilimindedir. Kendine göre bir anlayışa sahip olup gördüğü nesnelerin yanı sıra görmediklerini ya da gördüklerinin içinde olup da görülmeyenleri de çizer. Bu çağıdaki çocukların yaş grubuna göre oynayacağı oyunlarda gereken bilgi becerilere sahip oldukları, kendine ve büyüyen organlarına karşı olumlu bir tutum takındıkları çocuksu davranışlarından kurtulan kendi cinsinin rollerini bilmeye başlayan bireyler oldukları görülür (Gençaydın, 1987, s.59). Özellikle 6-9 yaş çocuğunun toplumsal kişiliği gelişmeye, yaş artışının izlerini taşımaya

başlar. Konular, görenekler, renk zevkleri, toplulukların karşı cinsine tutumu bile mantıksal olarak resimlerinde görülmeye başlar.

Mantıksal düşünmenin başladığı bu dönemde, sorunların çözülmesini “şimdi”, “burada” gibi anlık durumların olmasına bağlı olarak çocuklar işlemleri fiziksel yani akılcı gerçekliğe bağlarlar. Ayrıca var olmayan durumlarla ilgili yorumları henüz yerine getiremezler (Morgan, 1991, s.64). Akılcı gerçekçilik döneminin en belirgin özelliği biçimsel öğeler arasındaki ilişkilerde dik açının olmasıdır. Çocuk bu dönemde evin bacasını çatıyla dik açıyla oluşturur, yüzeye yaydığı nesnelere, bir sistem içerisinde yerleştirmeye çalışır. Böylece kavramların oluşmaya başladığı algılanabilir. (Gençaydın, 1987, s.60).

Akılcı gerçeklik döneminde çocuk artık kavramlarla nesnelere yerleşimini belli bir plan ile gerçekleştirerek insanları ilgilendiren etkinlikleri bile tüm nesnelere üstünde taşımaya başlar. Böylece çocuk resim yaparken temel becerileri kazanır duygu ve düşünceleri gelişir ve güven duygusu kazanır. Beceri bir öğretim sonucu gelişir. Beceri öğretiminde öğrenci performansına dayalı olarak önce yapılandan sonra yapılan doğru ipuçları verilerek çocuğun kendi gelişimini tamamlamasına rehberlik edilmelidir (Diler ve Varol, 2002, s.118). Çocuk istediği her şeyi kafasında yorumlayarak kendi iç dünyasına göre, hiçbir baskıya maruz kalmadan yaratıcı gücünü ortaya koyarak becerisiyle yansıtır.

Çocuğun yaratıcı gücünün oluşturduğu ürünü yalnızca estetik açıdan eleştirmek yanlıştır. Bu dönemde çocuk nesnelere biçim renk açısından gelişigüzel seçmek yerine gerçeğe uygun biçimlemeye başlar. Çocuğun yaşı ilerledikçe düzen ve ayrıntı olgusu daha da gelişmeye başlar. 7-8 yaşlarında çocukların özellikle son figürü çiziminde ayrıntıya girmeye, kol ve bacakları çizgi olarak değil de yüzey olarak çizmeye başlarlar (Yavuzer, 1992, s.65). Nitelikli bir görsel sanatlar eğitimi ile çocuklar hem kendilerini rahat ifade edebilen hem kazandığı yetileri diğer derslerle ilişkilendirebilen yaşamı daha iyi anlayan ve yaşamın her aşamasında kolay ve pratik çözümler bulan bireyler olarak yetiştirmeleri açısından çağdaş sınıf öğretmenin rolü eğitimin doğru ve etkili yürütülmesi önemlidir.

1.1.3.7.2. Sınıf Öğretmenlerinin Rolü

Öğrenme öğretme sürecinin en temel ögesi olan öğretmen önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda öğretimi planlayan, öğrenme yaşantılarını ve gerekli ortamı düzenleyerek öğrencilerin öğretim sürecine katılmalarını sağlayarak sürecin her aşamasında öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini izleyen ve değerlendiren kişidir (Yaşar, 2000, s.458). Bu bağlamda, görsel sanatlar dersine giren öğretmenlerden bu alana ilişkin yeterlik ve beklentileri belirlenmiştir. Öyle ki öğretmenin hangi deneyim düzeyinde yetiştirilmesi ve bunun için ne tür bir donanıma, ona yönelik eğitime gereksinim duyduğu gerçeği sahip olmaları istenilen yeterliliklerle tamamlanmıştır (Özsoy, 1993, s.60). Öğrencilerin iç dünyalarını görsel olarak ifade edebilmede ortaya çıkarabilecek her türlü yaratıcılık için öğretmenin yetileri ve öğrencileri ile iletişimi önemlidir.

Görsel sanatlar dersi programında sınıf öğretmenlerinden sahip olmaları istenen yeterlilik ve beklentiler şu biçimde verilmiştir (MEB, 2006, s.85):

- Bir eğitimci olarak, her yönü ile yetkin olma bilinciyle, kendilerini sürekli sorgulayarak var olan yeterliklerini geliştirme çabasında olmaları,
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarından doğan görme, anlama, ifade etme ve bunu alanın teknik özellikleri ile gerçekleştirme yeteneklerini yeterince analiz etmeleri,
- Öğrencilerin sosyal ve kültürel çevrelerini gereğince analiz etmeleri,
- Öğrencilerin gelişim basamaklarının özelliklerini kitabi bilgiler yerine gözlem, inceleme, deneyim ve uygulamalardan elde edilen örneklerle belirlemeleri ve bunları eğitim aşamasında kullanmaları,
- Öğrencilerin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin öğrenme sürecini etkileyeceğini göz önünde bulundurmaları,
- Tüm aşamalarda; şarkı, türkü, masal, efsane, şiir, fıkra, mani, masal gibi diğer sanat alanlarının örnekleriyle öğrencileri uyarmaları ve hayal dünyalarını zenginleştirmeleri,
- Öğrencilerin duyarlıklarını zenginleştirecek drama gibi farklı öğretim tekniklerinden yararlanmaları,
- Öğrencilerin konuya ilişkin çeşitli sorulara uygun ve yeterli yanıtlar verebilmeleri,
- Öğrenme alanı ile ilgili öğretim yaklaşımı, yöntem ve teknikleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları,
- Öğrenme alanı ile ilgili bilgi teknolojilerinden yararlanmaları,
- Öğrenme alanına yönelik kazanımları gerçekleştirmeye yönelik öğrenme öğretme etkinliklerini düzenlemeleri,
- Öğrenme yaşantılarının olabildiğince gerçek yaşamın örneklerden yola çıkmaları,
- Kazanımlara uygun araç gereç seçmeleri ve hazırlamaları,

- Öğrencilerin kişisel, ruhsal, etik, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunacak etkinlikleri planlamaları,
- İşlenen konuyu önceki ve sonraki konularla ilişkilendirmeleri,
- Öğrenme alanının kazanımlarını öğrencilerin düzeyine uygun biçimde sunmaları,
- Zamanı etkili biçimde kullanmaları,
- Öğrenilenleri öğrencilerin yaşamlarıyla ilişkilendirecek olanaklar sunarak hem öğrenilenlere karşı güdülemeyi hem de öğrenilenlerin uygulanarak kalıcılığını sağlamaları,
- Öğrencilerin sınıfta kendilerini özgürce ifade edebilecekleri güvenli bir öğrenme ortamı sağlamaları ve sürdürmeleri,
- Ödül ve yaptırımları etkili biçimde kullanmaları,
- Ses tonlarını etkili biçimde kullanmalarınıdır.

1.1.3.7.3. Yöntem ve Teknikler

Görsel sanatlar dersinin etkili bir biçimde yürütülmesi için uygulanabilecek yeni yöntem ve teknikler vardır. Bunlar; boyama teknikleri, kolaj, grafik tasarım, fotoğraf, karikatür, batık, kağıt vitray, su kağıdı, mozaik, rölyef, kukla, maske, seramik, heykel mimarı, oyuncak, yoğurma maddeleri, artık maddeler, kağıt ve kağıt türlerinin olanaklarından yararlanma, soru-yanıt, drama, tartışma, anlatım, beyin fırtınası, gezi-gözlem, grup çalışması, gösteri, araştırma, gösterip yaptırma, benzetim, eğitici oyunlar, görüşme projesi, örnek olay incelemesidir (MEB, 2006, s.119).

Görsel sanatlar eğitimi derslerinin artık klasik sınıf ortamlarından çok iletişim ve güdülemenin daha kolay olacağı sanat dersliklerinde yapılması öngörülmektedir. “U” şeklinde düzenlenen bir sanat odası bu amacı gerçekleştirmektedir (Alakuş, 2003, s. 6). Sanat eğitimcileri olan görsel sanatlar dersine giren öğretmenlerin gelişmekte olan ülkemizde tepegöz, slayt makinesi ve datashow gibi sahip oldukları araç gereçleri kullanarak eğitim teknolojilerinden de yararlanmaları için okullardaki fiziki şartlar, öğretmenlerin tasarım konusunda bilgileri arttırılmalıdır (Özsoy, 1993, s. 69).

1.1.3.7.4. Araç-Gereç

Özellikle görsel sanatlar eğitimi dersinde araç-gereç kullanımı çok önemlidir. Çünkü öğrenme-öğretme sürecinde ortamı somutlaştıran, zamanı etkin kullanmayı sağlayan, hatırlamayı kolaylaştıran araç-gereçlerdir. Bu nedenle, etkili öğretim için araç-gerecin gerekliliği şu şekilde açıklanmıştır (Yaşar, 2005, s. 145):

Etkili bir öğrenme öğretme iyi bir iletişim sonucu gerçekleşmekte; iyi bir iletişim ise öğrencileri etkilemesi söz konusu olan araç gereçlerin öğretim sürecinde kullanılmasıyla olanaklı olabilmektedir. Öğretimde araç gereçten yararlanma konunun daha etkili olarak sunulması, öğrenmeye açıklık getirmesi, öğrencinin bir kaç duyu organına bir anda hitap etmesi gibi olanaklar yaratmaktadır.

Namlu'nun (1998, s.185) Pennywell'den (1980, s.45) aktardığına göre, öğrenme öğretme sürecinde öğretmenin ders araç gereçlerini etkili bir biçimde kullanabilmesi, gerekli duyuşsal, bilişsel, psikomotor davranışlarına sahip olması gerekir. Etkili kullanılan araç-gereçler; öğrencinin ilgisini çeker, amaç ve kazanımların gerçekleşmesine yardımcı olur, öğrenmeyi kolaylaştırır, zenginleştirir.

Araç gereç, donanım ve materyal bakımından sağlıklı bir ortamda iyi bir eğitim verilebilmesi için, öğretmen ilk önce kendini tanıyıp, denemeli, hangi örnekleri ve modelleri göstereceğini bilmeli, hangi araç gereçle çalışacağını ve bunları nereden bulabileceğini belirlemelidir. Bunun yanında, hangi şiir, masal, anı, olay ve filmde yararlanacağını bilerek öğrenci performansını hangi ölçütlerle değerlendireceğini, yıl sonu etkinliklerini nasıl düzenleyeceğini belirleyerek yeni öğretim yılına başlamalıdır (Olçum, 1997, s.29; Vural, 1996, s.36).

1.1.3.8. Değerlendirme

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin vazgeçilmez parçalarından biri de öğrencilerin değerlendirilmesidir. Eğitim-öğretim etkinliklerinde öğrencinin değerlendirilmesi farklı bir süreç olup öğrencilerin konu alanına yönelik bilgi ve zihinsel becerilerini kapsadığı gibi tutumlar ilgiler öğrenme stilleri gibi duyuşsal ve devinimsel özellikleri de içerir (MEB, 2006, s.16; Mamur, 2004, s.2).

Görsel sanatlar eğitiminde temel ilke bireysel farklılıkların gözetilmesidir. Bu bağlamda, öğrencilerin görsel sanatlar dersi ile eğilimleri, becerileri, yetenekleri keşfedilebilir. Değerlendirme sürecinde de bu ilkeler doğrultusunda gözlem, görüşme, öz değerlendirme, kontrol listesi, derecelendirme ölçekleri, öğrenci süreç dosyası,

performans değerlendirme, proje ödevleri gibi öğrencinin tüm yönlerini ölçmeye olanak tanıyan ölçme değerlendirme araçları kullanılmalıdır (MEB, 2006, ss.16-36):

Gözlem: Öğrenciler hakkında doğru ve hızla algılanabilen bilgiler sağlayan görsel sanatlar dersi için önemli bir yöntemdir. Gözlem yaparken ölçütlerin ortaya konması sırasında bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur, her öğrenci birkaç kez gözlemlenir, her öğrenci değişik durumlarda ve farklı günlerde gözlemlenir, her öğrenci değişik özellikler, beceriler ve davranışlara göre değerlendirilir. Gözlem yoluyla değerlendirme zaman geçmeden kaydedilir.

Görüşme: Öğrencilerin görsel sanatlarla ilgili kazanımlara yönelik etkinlikleri ve konuları algılama ve anlama düzeylerinin değerlendirilmesine yardım eder.

Öz değerlendirme: Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini özellikle başarı düzeyleri ve öğrenme sonuçlarını değerlendirme olarak açıklanıp, bireysel ya da kendini değerlendirme olarak da adlandırılır. Temel amaç, öğrencilerin kendilerini değerlendirme becerilerini geliştirmektir. Yaşam boyu öğrenme, bireylerin yalnızca bağımsız çalışmalarını değil aynı zamanda kendi başarı ve gelişimlerini değerlendirmelerini zorunlu kılmaktadır.

Kontrol listesi: Kontrol listesi öğretmenlerin hazırlayıp kullandığı öğrencinin sürece katılımını belirleyen bir dizi kazanım özelliğini ölçen listelerdir. Kontrol listelerinde “evet-hayır” ya da “var-yok” kazanımlar şeklinde kullanılır. Kontrol listeleri performansa ilişkin belirli ölçütlerin karşılanıp karşılanmadığıyla ilgili olan sınırlı durumlarda kullanılabilir.

Derecelendirme ölçekleri: Derecelendirme ölçekleri, ölçülen özelliğe ilişkin performansı çeşitli düzeyleriyle tanımlar ve ölçütlerin ne dereceye kadar karşılandığını görmeye fırsat verir. Derecelendirme ölçeklerinde, görsel sanatlar alanının özelliklerine uygun olarak belli ölçütler konulsa da “başarısız” “zayıf” gibi bir ölçüt kesinlikle bulunmamaktadır.

Öğrenci süreç dosyası: Öğrencinin yıl içerisinde yaptığı tüm çalışmaların, ürünlerin bulunduğu dosyadır. Böylece öğrencide çalışmalarını karşılaştırma, yorumlama, saklama, yaptığı işe değer verme ve saygı duyma bilinci gelişir. Öğrencinin ulaşmak istediği amaç ve amaca ulaşmak için gösterdiği çabanın sonucu ortaya çıkan eskizler, ürünler, kendini ifade eden yazılar, bu süreç dosyalarının içeriğini oluşturur. Görsel sanatlar dersinde, öğrenci gelişiminin izlenmesi amacıyla süreç dosyalarının oluşturulması oldukça önemlidir. Öğrenci süreç dosyası öğrencinin öz disiplin ve sorumluluk bilincini geliştirmek, kendi kendini değerlendirme, öğrenci gelişimini örneklerle sağlıklı izlemeye yarar. Öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine bilgi sunma ve ışık tutuma, öğrenci yeteneklerini sergileme ve ilgi alanlarını geliştirme öğrencilerin arkadaşlarının gelişimini izleyerek birbirlerine yardımcı olmalarını sağlamak, eğitsel kararlar vermede ürün ve süreci değerlendirmek için bilgi toplamak amacıyla düzenlenir. Öğrenci süreç dosyası kapak, önsöz ve öğrenci tarafından dosyaya konulan tüm ürünler ya da çalışmalardan oluşmaktadır.

Performans değerlendirme: Öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak ortaya koyduğu ürünlerinin ve ürünü ortaya koyma sürecinin değerlendirilmesine “performans değerlendirme” denir. Performans değerlendirme, öğrencinin gösterdiği ilgi, istek, duyarlılık, çaba, tutku, paylaşım, araştırma, tasarlama, buluş, uygulama, çözüm, analiz, sentez, sonuç vb. bulunduğu tüm süreci kapsar. Öğretmen değerlendirmek istediği çeşitli bölümlerle ilgili hazırlık, tasarlama, uygulama, sorun çözme, sonuca ulaşma vb. süreçlere yönelik ölçütler hazırlayarak ayrıntılı değerlendirme olanağı bulabilir. Böylece öğretmen tek bir değerlendirme aracıyla öğrencinin performansının birçok boyutunu da ölçebilir. Performans değerlendirme öğrencileri tanımada etkili bir yoldur.

Proje ödevleri: Proje ödevleri performans ödevleri arasında yer almaktadır. Projeler geniş içerikli uzun süreli performans ödevleridir. Projeler öğrencilerin ilginç buluşlarını, düşüncelerini, hayallerini, yaratıcılıklarını kullanarak ortaya koyabilecekleri çalışmalardır.

Görsel sanatlar yetileri, bilgi ve teknoloji çağında mesleklerin yapısı ve işgücünde aranılan nitelikler içine girmiştir. Tüm bu niteliklerin eğitsel yeti olarak ortaya çıkması

sanat ve sanat eserini anlayan, sanat yapıtlarından yalnızca sanatçıların anlam çıkarabileceği fikrini çürüterek toplumun tüm bireylerinin sanatı anlayan ve yorumlayan biçimde yetişmesine olanak sağlar. Bu araştırma görsel sanatlar dersi programının amaçlarına ulaşılabilmesi için, programın uygulayıcısı sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerinin alınması gerekliliğinden yola çıkarak desenlenmiştir.

1.1.4. İlgili Araştırmalar

Görsel sanatlar Eğitimi dersi önceki adıyla Resim-İş programına ilişkin yapılmış kimi araştırmalar vardır. Bu konuda yapılan araştırmaların bir kısmı aşağıda verilmiştir:

Akyıldız (2006) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Okullarında (9-12) Yaş Görsel Sanatlar Dersi Kapsamında Renk Bilgisinin Kavratılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmanın amacı, ilköğretim 3. 4. ve 5. sınıflarda okuyan 9-12 yaş arası öğrencilere renk bilgisini kavratmada karşılaşılan sorunları belirleme ve çözüm önerileri üretme olarak belirlenmiştir. Samsun, Sivas ve Sinop illerinde yer alan ilköğretim okulunda görev yapan 155 öğretmen ile gerçekleştirilen araştırma tarama modelindedir. Araştırma sonunda renk bilgisi konusunda öğretmenin derse ilişkin tutumlarının ve yeterlilik düzeyinin çocukların kavrama düzeyini etkilediği ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersine ilişkin hizmet içi eğitime gereksinim duyduğu ortaya konmuştur.

Acar (2004) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Okullarındaki Resim-İş Öğretmenlerinin Sanat Eğitimi ve Öğretimindeki Yeniliklere İlişkin Görüşleri” adlı araştırmada Resim-İş öğretmenlerinin sanat eğitimine ve öğretimine ilişkin yenilikleri izleyip izlemedikleri ve öğretmenlerin eğitim gereksinmelerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 89 Resim-iş dersi öğretmeni katılmıştır. Veriler öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarından elde edilmiştir. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda Resim-İş öğretmenlerinin öğretim süreci ve değerlendirmeye yönelik konulardaki yenilikleri tam olarak izlemedikleri, sanat eğitimi ve öğretimindeki yenilikler konularında ise eğitim gereksinmelerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kilim (2002) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Mevcut Sanat Eğitimine İlişkin Görüşleri” adlı araştırmanın temel amacı ilköğretim sınıf

öğretmenliği öğrencilerinin mevcut sanat eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma Dicle Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören bir grup öğrenci örneklem alınarak yapılan araştırmanın verileri nicel araştırma yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırma sonunda sınıf öğretmeni adaylarının mesleği tercih etmeden önce meslekle ilgili bilgi edinmeleri gereklidir sonucuna varılmıştır.

Özer (2001) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinimleri” adlı çalışmada ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin resim iş dersine ilişkin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini Eskişehir il merkezinde MEB’e bağlı 46 ilköğretim okulunda görev yapan 461 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin resim iş eğitiminin amaçları ile öğrencinin gelişimi bakımından önemi ve gerekliliği konularında bilgilendirilmelerine gereksinimlerin olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin bu dersin içeriğini oluşturan çoğu konu, etkinlikler, öğretim süreci ve öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesinde değişik sorunların olduğu ve bu sorunlara dayalı olarak yoğun sayılabilecek eğitim gereksinimlerinin olduğu saptanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu temel amacı gerçekleştirmek için çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sanat insanın kendini gerçekleştirmesinin bir aracı, bireysel açıdan duyguların, hayallerin, yaratıcı çabaların, düşüncelerin dışa vurumu, toplumları kaynaştırmada tümleyici yönü ile önemli bir toplumsal kültür dinamiğidir. Sanat eğitimi toplumda birbirini anlayan, eleştiren ve saygı duyan insanların yetiştirilmesine olanak sağlar, bireylere çağdaş yaşama ve özgür düşünme olanağı kazandırır. Kültürlerin anlaşılmasının önemini, kendi kültürümüze sahip çıkma, onu yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarmada etkin bir rol üstlenir. Bu açıdan görsel sanatlar eğitimi, eğitimin her basamağında herkes için gereklidir. Çünkü nitelikli bir sanat eğitimi çağdaş dünyada var olma koşullarından biridir.

Sanat eğitimi ile kişi güzel sanatlar bilgisi kazanma, yaratıcılığı geliştirme, kendini ifade etme, görsel okuma yapabilme, birikimlerini ifade etme yeteneği kazanır. Kişi böylece sanatı diğer alanlarla ilişkilendirir, her türlü araç gereci kullanır, farklı teknikleri uygular. Ayrıca bireyler görsel sanatlar öğelerini ve diğer disiplinlerle ilgili bilgileri harmanlayarak eğitsel yetilerini ortaya çıkarır, sanatı ve sanat eserini tanıyan, önemseyen, sanat yapıtlarından haz alan sanatı üreten ve bilinçli tüketen bireyler olarak yetişir.

İlköğretim görsel sanatlar dersi tüm bu yetilerin sezilmesi ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve bireyin normal davranışları haline gelmesinde önemli bir ortamdır. (Atan, 2006, s.18). Sorumluluk alma, yaratıcı düşünme, değişime uyum sağlama, mevcut bir problemin çözümüne kolay ulaşma, etkili iletişim kurma, grupla çalışma, işbirliğine yatkınlık, karmaşık teknolojik sistemleri anlama gibi özellikler ayırimsız tüm mesleklerde aranılan nitelikler haline gelmiştir. Tüm bu nitelikleri oluşturmak için görsel sanat öğelerini ve diğer disiplinlerle ilgili bilgileri harmanlayarak eğitsel yeti ortaya çıkarmalı, sanatı ve sanat eserini tanıyan sanat yapıtlarından yalnızca sanatçıların anlam çıkarabileceği fikrini genişleterek toplumun tüm bireylerini bu şekilde yetiştirme çabası Türk Eğitim Sistemine yerleşmektedir.

Türk Eğitim Sisteminde yeni bir yaklaşımla ve öğrencilerin görsel sanatlar dersinde kazanmaları beklenen yetilerle donanmasını amaçlayan yeni görsel sanatlar dersi programına ilişkin uygulama sürecinde önemi yadsınmayacak olan öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesinde yarar görülmektedir. Bireylerin böylece sanattan zevk alan,

sanatı içselleştiren, bilinçli, estetik zevke sahip eleştiri yapabilen nesiller olarak yetiştirmesini amaçlayan programın aksayan yönlerinin belirlenmesine, dersin etkili bir biçimde işlenmesine ve çocukların sosyal, katılımcı, paylaşımcı, yaratıcı, nitelikli bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Tanımlar

Sanat Eğitimi: Bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitim tümlüğünü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası (Türkdoğan, 1984, s.14).

Estetik: İnsanın çevresinde oluşan pratik etkinliği içinde yarattığı gerçekliği yansıtan sanatta saptanabilen tüm estetik değerlerin zenginliğini araştıran güzellik dediğimiz değerle birlikte inceleyen bilim (Artut, 2004, s.5).

Vitray: Birbirine bağlı kurşun bölmelere yerleştirilmiş renkli cam parçalarından oluşan, saydam pencere süslemesi ya da resim (TDK, 2005, s.2094).

Kolaj: Kumaş, tahta vb. malzemelerle yapılan kağıt kartona yapıştırılan resim kompozisyon (TDK, 2005, s.1198).

Müze: Sanat ve bilim eserlerinin ya da sanat ve bilime yarayan nesnelere saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yapı (TDK, 2005, s.1446).

Mozaik: Türlü renklerde küçük küp biçiminde mermer, taş ya da pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi (TDK, 2005, s.1409).

Yaratıcılık: Tasarlamak ve bilinenden yola çıkarak bilinmeyeni öğretmek zeka, akıl ve mantığın sanatsal etkinliğe dönüşmesi (San, 2004, s.10).

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, katılımcılar, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanan bu araştırma, tarama modelinde nitel bir çalışmadır.

Tarama modeli, geçmişte var olan ya da şu anda var olan bir durumu olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modeli araştırmaya konu olan birey ya da nesnelere değiştirme ve etkileme çabası göstermeden onları kendi koşulları içerisinde bulunduğu anda var olan durumu olduğu gibi değiştirmeden etkileme çabası göstermeden betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1999, s.77).

Nitel araştırmalar ise belli özellikleri paylaşan çeşitli araştırma stratejilerini belirlemek için kullanılan genel bir terimdir. Nitel araştırmalar çok yöntemli, araştırma problemine yorumlayıcı yaklaşımı benimseyen bir yöntemdir. Nitel araştırmanın amacı sınıflama, listeleme, kopyalama, karşılaştırma, benzetme yoluyla özel bir sosyal durumu olayı ya da rolü anlamaktır (Uzuner, 1997, s. 428; Cresswell, 1994, s. 161).

Nitel araştırmalarda araştırmanın konusu, doğası ve amacına göre birçok yöntem kullanılır. Nitel araştırmalarda en yaygın biçimde tercih edilen yöntemler gözlem, görüşme ve yazılı doküman incelemesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.10). Bu araştırmada veriler görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme yöntemi bireylerin çeşitli konularla ilgili, düşünce, tutum, bilgi ve davranışları ve bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kısa yoldur (Karasar, 1999, s.166). Görüşmenin amacı araştırmakta olduğu konu hakkında önceden hazırlanmış olduğu sorular ya da görüşme sırasında tasarlanan sorular aracılığıyla kişinin düşüncelerini ve duygularını sistematik olarak

ortaya çıkarmaktır. Alan yazında görüşme türleri üçe ayrılmaktadır. Bunlar yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşmelerdir (Türnüklü, 2000, s.544).

Bu araştırmanın verileri görüşme türünden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yapılandırılmış görüşme tekniğine göre esnek, konuları önceden belirlenmiş görüşmecinin konudan çıkabileceği, fakat araştırmacının kopya vermeyecek şekilde görüşmeyi şekillendirebildiği bir araştırma türüdür (Uzuner, 1999, s.180). Araştırmacı alt başlıklarla ilgili ayrıntılı sorularla görüşmeyi yönlendirebilir, istediği bilgiyi alabilmek için konuyu tartışmaya açabilir, soruların yanıtları diğer soruda yanıtlanmış ise o sorunun geçilebileceği standart sorulara ayrıntılı yanıtlar verilmesi beklenir. Böylece araştırmacı ve görüşmecinin bazı konuları daha ayrıntılı tartışarak araştırmacının gerektiğinde konunun cevabını vermeden, konuyu yönlendirebildiği bir tekniktir (Özgüven, 1992, s.36).

2.2. Katılımcılar

Nitel araştırmalarda araştırma probleminin özelliği, araştırmacının sahip olduğu kaynakların sınırlılığı, kullanılan bilgi toplama ve veri çözümleme yöntemlerinin özelliği sebebiyle bazen bir birey bile nitel araştırma örneklemini oluşturabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.54). Nitel araştırmalarda örneklem seçimi, araştırma kaynaklarının sınırlılığı ve kullanılan bilgi toplama ve veri çözümleme yöntemlerine göre değişmektedir. Bu araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer yöntemleri kullanma olasılığının olmadığı durumlarda kullanılır. Bu örneklem çalışmaya hız ve pratiklik kazandırır. Genellikle kolay ulaşılabilen örneklem görece olarak daha az maliyetlidir. Tüm nitel araştırmaların amacı, çalıştıkları durum ya da durumlarla ilgili daha zengin betimsel ve derinlemesine bilgiye dayalı bir veri seti oluşturmaktır. Bu amaca hizmet ettiği sürece ve gerekçelerinin açık ve inanılır bir biçimde sunulduğu durumlarda uygulanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s.74). Kolay

ulaşılabilir durum örneklemesinin seçilmesinin sebebi katılımcılara rahat erişilebilmesi için araştırmacının yaşamını sürdürdüğünü ilçede görev yapan sınıf öğretmenlerini tercih etmiş olmasındır.

Afyon Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 12 ilköğretim kurumunda görev yapan 22 ğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma yapılacak okullardan her araştırmacı için randevu alınarak belirlenen günlerde okullara gidilerek yüz yüze görüşme yapılmıştır. Okul müdürlerine araştırmanın amacı açıklanarak nasıl yürüteceği ve Milli Eğitim Bakanlığı resmi izin belgesi alınmıştır. Araştırmanın yapıldığı okullar “Ek-1” de Milli Eğitim Bakanlığı resmi izin belgesi “Ek-2” de verilmiştir.

2.2.1. Araştırmaya Katılan ğretmenlerin zellikleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri izelge 1’de gösterilmiştir. Çizelge 1’de grldği gibi, araştırmaya katılan 22 öğretmenden 15’i Eğitim Fakültesi, 4’ Dört Yıllık Fakülte, 3’ Anadolu Üniversitesi Açık ğretim Fakültesi İlköğretim ğretmenliği Lisans Tamamlama programı mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 8’i kadın, 14’ ise erkektir. Öğretmenlerin hizmet süreleri ise, 7 yıl ile 24 yıl arasında değişmektedir. Öğretmenlere ilişkin özellikler izelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1
Öğretmenlerin Eğitim Durumları Hizmet Süreleri ve Okuttukları Sınıflara İlişkin Özellikleri

Kod isim	Eğitim Durumu	Hizmet Süresi
Dursun	Eğitim Fakültesi	10
Ali	Eğitim Fakültesi	12
Yiğit	Eğitim Fakültesi	12
Elif	Eğitim Fakültesi	13
Osman	Eğitim Fakültesi	16
Duygu	Eğitim Fakültesi	16
İnci	Eğitim Fakültesi	16
Eray	Eğitim Fakültesi	22
Boran	Eğitim Fakültesi	20
Çiçek	Eğitim Fakültesi	21
Canan	Eğitim Fakültesi	24
Selim	Eğitim Fakültesi	7
Fatih	Eğitim Fakültesi	12
Emrah	Eğitim Fakültesi	8
Mustafa	Eğitim Fakültesi	13
Ayşe	Dört Yıllık Fakülte	11
Ahmet	Dört Yıllık Fakülte	10
Sibel	Dört Yıllık Fakülte	15
İlker	Dört Yıllık Fakülte	10
Deniz	Lisans Tamamlama	20
Oğuz	Lisans Tamamlama	18
Banu	Lisans Tamamlama	19

2.3. Veriler ve Toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla gerçekleştirilen verilerin toplanma süreci beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu süreç aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılması kararlaştırıldıktan sonra araştırmacı tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir.

“Öğretmen Görüşme Formu” Ek-3’de verilmiştir. Görüşme Formu hazırlanırken dikkate alınacak kimi ilkeler vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.201):

- Kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular hazırlama.
- Açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçma.
- Alternatif sorular ve sondalar hazırlama.
- Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma.
- Farklı türden sorular yazma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenlemedir.

Araştırmacı yukarıdaki ilkelere göre görüşme formunu geliştirmiştir. Görüşme formu geliştirirken öncelikle sorular ana başlıklar biçiminde oluşturulmuş soruların kolay anlaşılır ve açık olarak ifade edilip edilmediğini belirlemek amacıyla 3 öğretmenle ön görüşme yapılmıştır. Görüşmenin başlangıcında araştırmacı, araştırmanın amacını ve nasıl yürütüleceğini öğretmenlere açıklamış, verilerin güvenilir bir biçimde elde edilebilmesi için ses kayıt cihazı ile kaydetme izni almıştır. Görüşme tamamlandıktan sonra öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği yanıtlar çözümlenerek dökümü alınmıştır. Sorulara verilen yanıtlarla öğretmenlerin anlayamadıkları soru maddeleri değiştirilmiştir. Böylece sorular daha anlaşılabilir hale gelerek araştırmacı, sorulacak soruları tüm öğretmenler tarafından aynı şekilde anlaşılabilen yansız sorular olmasına dikkate alarak görüşme formunu yeniden düzenlemiştir.

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formunun kapsam geçerliliğini saptamak için görüşme formu alandan, 3 uzman tarafından incelenmiş ve son biçimi verilmiştir. Bu amaçla uzmana yapılan ön görüşmenin dökümleri ve soru maddeleri verilmiştir. Uzmanlardan bu soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı, ele alınan konuda gerekli olan bilgileri sağlama olasılığı da düşünülerek formları kontrol edilmesi istenmiş ve soru maddelerinin geçerliliği saptanmış ve sorular yeterli görülmüştür. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

1. Görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleriniz nelerdir?
2. Görsel sanatlar dersi programındaki öğrenme alanlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?

4. Yeni programın etkinlikleri ve uygulaması konusunda görüşleriniz nelerdir?
5. Görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecini nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
6. Görsel sanatlar dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
7. Karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriz nelerdir?

2.3.2. Görüşme Kılavuzu

Görüşme kılavuzu, araştırmacı ile kaynak kişinin bir arada oldukları süre zarfındaki durumu belirleyen görevlerini açıklayan belgedir (Karasar, 1999, s.169). Araştırmacı öğretmenlere “Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerilerini” belirlemeye yönelik kendileriyle görüşmek istediğini ifade etmiştir. Görüşmenin sohbet havasından süreceği, soruların kendisi tarafından sorulacağı belirtilmiştir.

Görüşme başlamadan önce araştırmacı tarafından tüm ayrıntıları içeren yazılı bir görüşme kılavuzu Ek-4/a ve sözleşme Ek-4/b hazırlanmıştır. Bu kılavuzda araştırmacının kendisinin Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programından Yüksek Lisans öğrencisi olduğu ve bu araştırmadan elde edilecek verilerin Yüksek Lisans tezinin verilerini oluşturacağı da belirtilmiştir.

2.3.3. Görüşme İlkeleri

Görüşme soruları belirlendikten sonra uygun sıraya konmuş ve soruların belirlenen sırayla sorulması kararlaştırılmıştır. Ancak soruların yanıtlanması sırasında, sorulan soruyla başka bir soruya yanıt alındı ise o sorunun tekrar sorulmaması kararı alınmıştır. Görüşme sırasında öğretmenler tarafından herhangi bir sorunun yanıtı tam olarak alınamamış ise o sorunun tekrar sorulmasına karar verilmiştir. Görüşme sırasında herhangi bir sorunun yanıtı yüzeysel bulunduğu takdirde “Başka söylemek istediğiniz, eklemek istediğiniz bir şey var mı?” diye belirtilerek öğretmenin soruyu daha açık ve anlaşılır yanıtlaması sağlanmıştır. Soruların sorulması sırasında öğretmenler soruyu anlamayacak olursa kendilerini yönlendirmeyecek şekilde gereken açıklamalar yapılmıştır.

2.4. Görüşmenin Yapılması

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler 16 Ekim 2006 ile 10 Kasım 2006 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Görüşmeler için önce okul müdürleri ile görüşülmüş daha sonra öğretmenlerden randevu alınarak görüşmelerin yapılması planlanmıştır. Öğretmen Görüşme Takvimi Ek-5’de verilmiştir.

Araştırma sürecinde görüşmelerin tümü araştırmacı tarafından birebir gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından görüşmeye başlamadan önce her katılımcıya görüşme sözleşmesi okunmuş, görüşmelerde öğretmenlere 7 soru yöneltilmiş, görüşme soruları ise her katılımcıya aynı sıra ile sorulmuş, sorulan sorunun yanıtında sonuca ulaşılmamış, konu dışına çıkmışsa, soru tekrar sorularak, yansız yönlendirmeler ile görüş almaya çalışılmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin 3’ü memur odasında, 3’ü müdür odasında, 1’i spor odasında, 9’u öğretmenlerin evlerinde, 4’ü öğretmenler odasında, 2’si müdür yardımcısı odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında odada yalnızca araştırmacı ve görüşülen kişi olup her görüşme 10 ile 25 dakikalık zaman diliminde gerçekleşmiştir.

2.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Verilerin görüşme yoluyla elde edilmesinden sonra çözümlenmesinde, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Daha sonra elde edilen nitel verilerin sayısallaştırılması yoluna gidilmiştir.

Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu analiz türünde veri kaynaklarından kimi alıntılar yapmak, çalışmanın güvenilirliği ve sağlığı açısından yararlıdır. Betimsel çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler önce mantıksal bir sıraya konulur. Doğru ve mantıklı biçimde sıralanarak yorumlanır okuyuculara sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.158). Son olarak da araştırmacı sonuçları yorumlayarak gelecekle ilgili tahminlerde bulunarak yeni açılımlara ulaşmaya çalışır. Bu tür analiz dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; betimsel analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre

verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Altunışık ve diğerleri, 2001, s.222). Araştırmada veriler bu aşamalar dikkate alınarak çözümlenmiştir.

Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Öncelikle her öğretmen için ayrı görüşme dökümü formu hazırlanarak görüşme kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Bilgisayardan alınan görüşme dökümü formlarından üç tanesi yansız atama yöntemiyle seçilerek bir uzmandan ses kayıt cihazındaki kayıtlarla görüşme dökümleri formunu karşılaştırması istenmiştir. Ses kayıt cihazını dinleyen uzman görüşleri doğrultusunda görüşme dökümü formunda eksikler ve duyulmayan sesler varsa araştırmacı ile birlikte dinlenerek çözümlenmiştir. Bu işlemden sonra, her katılımcıyla yapılan görüşme formundaki her bir soruya verilen yanıtlar ilgili soru altında toplanmıştır. Burada amaç, “Görüşme Kodlama Anahtarı” hazırlarken araştırmacıya; güvenilirlik ve geçerlik çalışması yaparken hem araştırmacıya hem de uzmanlara kolaylık sağlamaktır.

Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi: Bu aşamada daha önceden oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler tekrar okunmuş ve düzenlenmiştir. Bu aşamada, verileri tanımlama amacıyla seçilmesi anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi söz konusudur. Görüşme soruları okunarak her soru için verilen yanıtlar doğrultusunda seçenekler sıralanmıştır.

Yapılan değerlendirme sonunda her bir soru maddesinin altında soru ile ilgili yanıt seçeneklerinin yazılı olduğu Görüşme ve Kodlama Anahtarı Ek-6 kayıt formu oluşturulmuştur. Bu görüşme kodlama anahtarında görüşme sorularına ve bu soruların yanıtlarını kapsayacak biçimde oluşturulan seçeneklere yer verilmiştir. Görüşme kodlama anahtarında yer alan yanıt seçeneklerinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla beş adet öğretmen görüşme dökümü yansız atama yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen beş adet görüşmeciye ait görüş ve kodlama çoğaltılıp alandan bir uzmana verilmiştir. Görüşme dökümü formları ile görüşme kodlama anahtarları araştırmacı ve uzman tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme görüşmecilerin görüşüne uygun bulunan seçeneğin ilgili görüşme kodlama anahtarlarına yaptıkları işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek amacıyla her sorunun yanıtı incelenerek araştırılmıştır. Bu çalışmadan sonra görüşme kodlama anahtarına (Ek-6) son biçimleri verilmiştir.

Bulguların Tanımlanması: Düzenlenen verilerin daha kolay anlaşılır ve okunabilir duruma getirilmesi anlamlaştırılması bu aşamada gerçekleştirilir. Veriler kolay, anlaşılır bir dilde tanımlanmalıdır. Yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla elde edilen nitel veriler sayısallaştırılır. Verilerin sayısal analizinde frekans hesapları kullanılmıştır.

Bulguların Yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişki kurulması bu aşamada yapılır. Neden sonuç ilişkisi ve farklı bulgular arasında karşılaştırma yapılması araştırmacının yorumunun daha nitelikli olmasına yardımcı olur. Araştırmada her görüşme formunda yer alan sorulara dayalı veriler çözümlenmiştir. Görüşmecilerin her soruya verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiş görüşmecilerin çarpıcı olan görüşleri doğrudan alınmıştır.

Araştırma güvenilirliğinin gerçekleştirilmesi amacıyla 22 görüşme kodlama anahtarı 22 öğretmen için çoğaltılmıştır. Araştırmacı ve alandan bir uzman birbirinden bağımsız araştırma kapsamındaki 22 öğretmen görüşme kodlama anahtarında her sorunun yanıtını içeren uygun seçeneğini kodlamıştır. Görüşme kodlama anahtarına işaretlemeler yapılırken, uzman katılımcıların yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa, yeni bir seçenek oluşturmuştur.

Karşılaştırma yapılırken uzmanın ve araştırmacının değerlendirmesi ilgili soruya verilen yanıt seçeneği kontrol edilerek “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılır. Araştırmacı ve uzman aynı seçeneği işaretlemiş ise uzmanlar arası “görüş birliği” kabul edilmiştir. Farklı seçenekleri işaretlemiş ise görüş ayrılığı kabul edilmiştir. Görüş ayrılığı olarak işaretlenen seçeneklerde araştırmacının işaretlediği seçenek temel alınmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması, Miles ve Huberman’ın (1994, s. 64) geliştirdiği formül kullanılarak hesaplanmıştır:

$$R \text{ Güvenirlik} = \frac{Na \text{ (Görüş Birliği)}}{Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)}} \times 100$$

Çizelge 2’de görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri verilmiştir.

Çizelge 2
Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	98
Soru 2	95.3
Soru 3	94.6
Soru 4	93.6
Soru 5	91
Soru 6	98
Soru 7	95

Öğretmen görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında, 5. soru en düşük %91, 1 ve 6. soru %98 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşme kodlama anahtarında verilen soruların güvenilirlik ortalaması %95 olarak hesaplanmıştır.

Yukarıda yapılan işlemler sonucunda, her tema ve alt tema için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin hangi sıklıkta tekrar ettiği hesaplanarak, frekans olarak ifade edilmiştir. Daha sonra elde edilen bulgular açıklanmış ve alan yazın ile desteklenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Bulgu ve yorumların sunulmasında araştırmanın temel amacı doğrultusunda ele alınan ve yanıtlanması gereken soruların görüşme formundaki soru sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Genel Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Öğretmenlere ilk olarak “Görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 3’te gösterilmiştir.

Görsel sanatlar dersine ilişkin olarak öğretmenlerin 4’ü “çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlar”, 3’ü “çocukların yaratıcı düşünmesini geliştirir”, 3’ü “çocukların hayal gücünü geliştirir”, 3’ü “dersi sayesinde çocuklar sınıf içi ve dışını güzelleştirir”, 2’si “çocukların duygusal gelişimini sağlar”, 2’si “öğretmen tarafından telafi dersi olarak görmektedir”, 2’si “çocuklar renkleri ve çevreyi tanır”, 2’si “öğretmen öğrenciyi tanır”, 1’i “çocuklara girişimci olma yeteneği kazandırır”, 1’i “çocukların görsel okuma becerisini geliştirir”, 1’i “çocuklar sanat eserlerini tanır” ve 1’i “çocuklar estetik duygu edinir” biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 3
Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Genel Görüşleriniz Nelerdir?”
Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Öğretmenlerin Genel Görüşleri	f
Çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlar	4
Çocukların yaratıcı düşünmesini geliştirir	3
Çocukların hayal gücünü geliştirir	3
Ders sayesinde çocuklar sınıf içi ve dışını güzelleştirir	3
Ders sınıf öğretmeni tarafından diğer derslerin telafi dersi olarak görmektedir	2
Çocukların duygusal gelişimini sağlar	2
Çocuklar renkleri ve çevreyi tanır	2
Öğretmen öğrenciyi tanır	2
Çocuklara girişimci olma yeteneği kazandırır	1
Çocuklara görsel okuma becerisini geliştirir	1
Çocuklar sanat eserlerini tanır	1
Çocuklar estetik duygu edinir	1
Görüşler Toplamı	25

Görsel sanatlar dersine ilişkin Ahmet öğretmen “*Yaratıcı düşünme yetenekleri geliyor çocukların o yönden girişimci oluyor çocuk görsel okuma becerileri geliyor kendilerini ifade ediyorlar*” (st.1364) derken, Duygu öğretmen “*görsel sanatlar dersi hayal gücünü geliştirme açısından önemlidir*” (st.194) biçiminde görüş bildirmiştir. Sibel Hanım “*Sınıf içi ve sınıf dışının bu ders sayesinde güzelleştğine sanat eserlerini tanıyıp anlama, görsel okumayı öğreteceğine inanıyorum*” (st.984-985) biçiminde görüş bildirirken, Ayşe Öğretmen “*yaratıcı düşüncelerini geliştiriyor, kendilerini ifade ediyorlar estetik duygu yani estetik bilinçleri geliyor renkleri tanıyoruz çevreyi tanıyoruz...*” (st.1663) şeklinde kendini ifade etmiştir. Elif Öğretmen bu konuda “*Çocuğun duygusal yönden gelişimi açısından dersin önemli olduğunu düşünüyorum*” (st.488) derken, Mustafa öğretmen “*öğretmen bu sayede çocukları daha iyi tanır ve daha iyi anlar*” (st.1306) şeklinde görüş bildirmiştir.

Görsel sanatlar dersine ilişkin olarak öğretmenler, bu dersin çocukların kendilerini ifade etmelerini sağladığını, yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirdiğini, bu ders sayesinde sınıf içi ve dışını güzelleştirdiğini ifade etmişlerdir.

3.2. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi Programındaki Öğrenme Alanlarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Öğretmenlere. İkinci soru olarak “Görsel Sanatlar Dersi Programındaki Öğrenme Alanlarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?” soru olarak yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4’te görüldüğü gibi, görsel sanatlar dersinin eski adıyla “içerik” yeni adıyla “öğrenme alanlarına” ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin 10’u “programın içeriği zor, ayrıntılı içeriğin seviyeye uygun olması gerekmektedir” derken, 6’sı “çizim ve hayal gücünü geliştirme yeteneği verilebilmektedir” demiştir. Öğretmenlerin 6’sı “renk, renklerde zıtlık ve benzerlikleri tanıma verilebilmektedir” derken, 3’ü “natürmort, vitrayın öğrenci seviyesine ağırdır” demiştir. 3’ü “içerik yoğun süre az olduğundan gerektiği gibi verilememektedir” derken, 2’si “iki boyutlu çalışma yapılabilir” ve 1’i “sınıf öğretmeni içerik konusunda branş öğretmeni kadar bilgili değildir” biçiminde görüş bildirmiştir. Bu konuda öğretmenlerden 1’inin görüşleri “sınıf öğretmeni içerik konusunda araştırmacı değildir”, 1’inin ise “içerik özel beceri ve yetenek istiyor” biçimindedir.

Çizelge 4

Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi Programındaki Öğrenme Alanlarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Görsel Sanatlar Dersinin İçeriği Konusunda Görüşleriniz	f
Programın içeriği zor, ayrıntılı; içeriğin seviyeye uygun olması gerekmektedir	10
Çizim ve hayal gücünü geliştirme yeteneği verilebilmektedir	6
Renk, renklerde zıtlık ve benzerlikleri verilebilmektedir	6
Natürmort, vitrayın öğrenci seviyesinin üzerindedir	3
İçerik yoğun süre az olduğundan gerektiği gibi verilememektedir	3
İki boyutlu çalışma yapılabilir	2
Sınıf öğretmeni içerik konusunda branş öğretmeni kadar bilgili değildir	1
Sınıf öğretmeni içerik konusunda araştırmacı değildir	1
İçerik özel beceri ve yetenek istiyor	1
Görüşler Toplamı	33

Görsel sanatlar dersinin öğrenme alanları konusunda Boran öğretmen “Çizim önemli renk değerleri çizim ve renklerde zıtlıklar ve benzerlikler veriliyor” (st.922) şeklinde, İnci Öğretmen ise “natürmort vitray çalışmaları ilköğretim öğrencisi için ağır”(st.130) şeklinde ifade etmiştir. Dursun öğretmen “ içerik fazla kalabalık, zor ve bilinmiyor süre de az bunun için” (st.583) biçiminde görüş bildirirken, Ayşe Öğretmen “Programdaki içerik bize göre ağır çocuklara göre de ağır ama öğretmenlere bilgi verilirse bu çocukları geliştirebileceğimizi düşünüyorum” (st.723-724) demiş, Çiçek Öğretmen ise “içerikte daha çok iki boyutlu çalışmalar yapıyor üç boyutlular ağır” (st.868) biçiminde görüş bildirmiştir. Duygu öğretmenin görüşü ise “Zaten bizim girmemiz 1-2 sınıfta olabilir ama ileriki sınıfta sınıf öğretmeni yeterli olamıyor içerikte zorlanıyoruz” (st.212) biçimindedir.

Kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin yarısı, programın öğrenme alanlarının zor ve ayrıntılı olduğunu öğrencilerin seviyesine uygun biçimde olması gerektiğini dile getirmişleridir. Öğretmenlerin öğrenme alanları konusunda en çok tekrarladıkları görüşleri ise programın hayal gücünü geliştirmeye uygun olduğu ve ayrıca programın renklerle ilgili konuları kavratma konusunda yeterli olduğu yönündedir.

Araştırmanın öğrenme alanlarının ayrıntılı ve zor olduğu bulgusu Ertemin'in (1997) "Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin, içeriğinin öğrencilere kazandırılmasında yeterli olmadığı ve içeriğin öğrenci düzeyinin üzerinde olduğu bulgusu" ile paralellik göstermektedir.

3.3. Öğretmenlerin "Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Öğretmenlerin "Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz" sorusuna verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 5'de görüldüğü gibi, görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde yapılan etkinlikleri öğretmenlerin 18'i "boya teknikleri", 15'i "ana ve ara renkler ile ilgili etkinlikler", 9'u "derse dikkat çekecek etkinlikler", 7'si "çizgi, leke, desen çalışması ile ilgili etkinlikler" biçiminde sıralanmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerden 5'i "araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikler", 5'i "yaratıcı düşünme, yetenek ve hayal gücünü geliştirme ile ilgili etkinlikler" yapıldığı şeklinde görüş bildirirken, 4'ü "doğal varlıkları tanıma ile ilgili etkinlikler", 3'ü "görsel okuma ile ilgili etkinlikler", 3'ü "bireysel farklılıkları ortaya çıkarma ile ilgili etkinlikler", 3'ü "baskı çalışmalarını yapabilme ile ilgili etkinlikler", 3'ü "natüremort, vitray ile ilgili etkinlikler", 3'ü "grup etkinlikleri", 2'si "özgüven kazandırma duygu ve düşüncelerini ifade etme ile ilgili etkinlikler" biçiminde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerden 2'sinin görüşleri "motive etme ve güdüleme ile ilgili etkinlikler", 1'i "çalışmaları gözden geçirebilme ile ilgili etkinlikler" ve 1'i "çocuğun konunun devamlılığını anlaması ile ilgili etkinlikler," biçimindedir.

Çizelge 5
Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz” Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Görsel Sanatlar Dersi Öğrenme-Öğretme Sürecinde Etkinliklere İlişkin Görüşleri	f
Boya etkinlikleri	18
Ana ve ara renkler	15
Derse dikkat çekecek etkinlikler	9
Çizgi, leke, desen çalışması ile ilgili etkinlikler	7
Araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikler	5
Yaratıcı düşünme, yetenek ve hayal gücünü geliştirme ile ilgili etkinlikler	5
Doğal varlıklarını tanıma ile ilgili etkinlikler	4
Görsel okuma ile ilgili etkinlikler	3
Bireysel farklılıkları ortaya çıkarma ile ilgili etkinlikler	3
Baskı çalışmaları yapabilme ile ilgili etkinlikler	3
Grup etkinlikleri	3
Natürmort, vitray ile ilgili etkinlikler	3
Güdüleme ile ilgili etkinlikler	2
Özgüven kazandırma duygu ve düşüncelerini ifade etme ile ilgili etkinlikler	2
Çalışmaları gözden geçirebilme ile ilgili etkinlikler	1
Çocuğun konunun devamlılığını anlaması ile ilgili etkinlikler	1
Görüşler Toplamı	84

Kendileriyle görüşülen öğretmenlerden görsel sanatlar dersi öğretme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin Oğuz Öğretmen “*ana ve ara renkleri alıyoruz, çizgi ve leke çalışmaları yapıyoruz, pastel boya, kuru boya, sulu boya teknikleri baskı teknikleri ile ilgili etkinlikler yapıyoruz*” (st.741-744) derken, Emrah Öğretmen “*...Her çocuğun görsel okuma etkinliğinde kendine göre farklılıkları var, yaratıcı düşünme ile bireysel farklılıkların ortaya çıkmasını sağlayan etkinliklerde var*” (st.1750) biçiminde görüş bildirmiştir. İnci Öğretmen “*İlköğretim çağındaki görsel sanatlar dersinde araç-gereç kullanımı hangi araçları kullanacağız önce onların tanıtımı etkinlikleri yapıyoruz evet bireysel etkinlik değişik konularda çocukların tek tek çalışmalarını istiyorum bazen grupça, konuyla ilgili çocukların grup etkinliği yapmasını istiyoruz*” (st.157-159) derken, Eray Öğretmenin görüşleri “*Tabi araç gereçleri kullanmayı veriyoruz, doğal varlıkları*

tanıyoruz, renk ayrımı yaptırıyoruz, cisimlerin koyu orta değerlerini veriyoruz vitray ve natürmortu biraz yapıyoruz” (st.937-938) biçimindedir.

Görsel sanatlar dersinin öğrenme öğretme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin olarak öğretmenlerin tamamına yakını boya etkinlikleri yaptıklarını yaklaşık dörtte üçü ise renk çalışmalarına yer verdiklerini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenler, çizgi leke desen çalışmalarına, araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikleri, hayal gücü ve yaratıcılığı geliştirici etkinliklere yer verdiklerini dile getirmişlerdir.

3.4. Öğretmenlerin “Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir Sorusuna” Verdiği Yanıtlar

Öğretmenlerin “Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir?” sorusuna verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, görsel sanatlar dersi yeni programının etkinlikleri ve uygulaması konusunda öğretmenlerin 20’si “lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ilgili etkinlikler tam bilinmiyor, uygulanamıyor”, 10’u “yeni programın etkinlikleri yoğun”, 4’ü “portre etkinlikleri uygulanamıyor”, 2’si “grup ve bireysel etkinlikler yapılıyor”, 2’si “etkinlikler araç gereç eksik olduğu için uygulanmıyor” ve 1’i “etkinlikler sınıf seviyesine ağır” biçiminde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 6

Öğretmenlerin Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Yeni Programın Etkinlikleri ve Uygulaması Konusunda Görüşleriniz Nelerdir?	f
Lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ile ilgili etkinlikler tam bilinmiyor, uygulanamıyor	20
Yeni programın etkinlikleri yoğun	10
Portre etkinlikleri uygulanamıyor	4
Grup ve bireysel etkinlikler yapılıyor	2
Etkinlikler araç gereç eksik olduğu için uygulanmıyor	2
Etkinlikler sınıf seviyesine ağır	1
Görüşler Toplamı	39

Yeni programın etkinlikleri ve uygulaması konusunda Deniz Öğretmen *“Guaj boyayı bazen, pekte kullanamıyoruz zaten natürmort vitray mürekkep tekniğini önceleri denemiştik pek başarılı olmadım”* (st.671-673) derken, Boran Öğretmen *“Etkinlikler çok fazla fakat çocuklara yaptırabilirsek yaptığımız etkinliklerden çocuklar daha zevk alıp mutlu olabiliyor ama dört beş etkinliğe bir saatlik resim dersi yetersiz bence”* (st.941-942) biçiminde görüş bildirmiştir. Havva Öğretmen *“Fazla araç gereç gereken etkinliklere fazla giremiyoruz mürekkep edinmek kolay tamam onu bide baskı tekniklerini yapıyoruz da, vitray çalışması zor, natürmort yapılıyor doğayla ilgili olduğu için”* (st.529-532) derken, İlker Öğretmen ise *“Şimdi burada etkinlikler genelde sahip olduğumuz araç gerece bağlı olarak yönlendiririz çünkü sahip olmadığımız araç gereçlerde uygulama şansımız yok etkinlikleri”* (st.1446-1451) şeklinde görüş bildirmiştir.

Kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin tamamına yakın bir kısmı lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ilgili etkinliklerin tam bilinmediğini, öğretmenlerin yarısına yakını ise yeni programın etkinlikleri yoğun olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

3.5. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecini Nasıl Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Öğretmenlere beşinci soru olarak *“Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecini Nasıl Gerçekleştiriyorsunuz?”* sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7
Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecini Nasıl Gerçekleştiriyorsunuz?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Görsel Sanatlar Dersinde Değerlendirme Sürecinde Çocuklar;	f
Planlama ve planlamayı kağıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanma ile	15
Sürece dayalı etkinlikler ile	10
İstenilen tekniği ne kadar uyguladıkları ile	8
Çalışmaları sınıf panosuna, yılsonu sergisine asılarak	8
Derse ilişkin tutumlarıyla, sorumluluk oluşumuyla, görevi zamanında yapma yetenekleri ile	6
Yaptıkları çalışmanın güzelliğine bakarak	6
Yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneği ile	4
Grup halinde, bireysel olarak, paylaşımcı olma yetenekleri ile	4
Bireysel farklılıkları ve becerileri ile	3
Duygu ve düşüncelerini kağıda aktarabilme yetenekleri ile	3
Gözlem yapılarak	2
Kendini iyi ifade etme yeteneği ile	2
Diğer derslerde aldığı notlar ile	2
Yeni programın değerlendirme ölçeklerini kullanmıyoruz	1
Görüşler Toplamı	74

Çizelge 7’de görüldüğü gibi görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin öğretmenlerin 15’i “planlama ve planlamayı kağıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanımı ile”, 10’u “sürece dayalı etkinlikler ile”, 8’i “istenilen tekniği ne kadar uyguladıkları ile”, 8’i “çalışmaları sınıf panosuna, yıl sonu sergisine asılarak”, 6’sı “derse ilişkin tutumlarıyla, sorumluluk oluşumuyla, görevi zamanında yapma yeteneği ile”, 6’sı “yaptıkları çalışmanın güzelliğine bakarak”, 4’ü “yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneği ile”, 4’ü “grup halinde, bireysel olarak, paylaşımcı olma yeteneği ile”, 3’ü “Çocuklar bireysel farklılıklara ve becerileri ile” ve 3’ü “duygu ve düşüncelerini kağıda aktarabilme yeteneği ile” çocukları değerlendirdikleri biçiminde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerden 2’si bu konuda “ gözlem yaparak ”, 2’si “çocuğun kendini iyi ifade etme yeteneği ile”, 2’si

“diğer derslerde aldığı notları ile” ve 1’i “Yeni programın değerlendirme ölçekleri ile” öğrencileri değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Değerlendirme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin İnci öğretmen “*Resmin güzel olup olmadığına birde kağıdın tamamını kullanmış mı, çocuk planlamayı yüzeye doğru aktarmış mı onun gibi, derse olan ilgisi, tutumuna göre değerlendiriyorum, birde istenilen tekniği ne kadar uygulamış mesela çizim çalışmalarında ne kadar yerine ulaşmış çizimlerine bakarak değerlendiriyorum*” (st.148-149) derken, Emrah Öğretmen “*Görevinde zamanında yapması, yaratıcı düşünmesi, eleştirisel düşünmesi, malzemeyi getirmesine, doğru düzgün amacına uygun kullanmasına göre değerlendiriyorum*” (st.1742-1743) biçiminde görüş bildirmiştir. Mustafa Öğretmen bu konuda “*Değerlendirme ilk önce araç-gereç kullanımı bilgisi, çalışmasındaki temizlik düzen, planlama ve kağıda aktarmaya göre değerlendiriyorsun*” (st.1320-1321) derken, Canan Öğretmen ise “*Yeni programda öz değerlendirme kontrol listesi değerlendirme ölçeği var öğrenci süreç dosyası var, var da var süre de biraz yetersiz olduğundan hepsini uygulayamıyoruz tabi bi kısmını uyguluyoruz*” (st.802-807) biçiminde görüş bildirmiştir.

İlköğretimde görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin görüş alınan öğretmenlerden tamamına yakını, çocuklar planlama ve planlamayı kağıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanmayla, öğretmenlerden yarısı çocuklar, sürece dayalı, ders sonunda çocuklarla birlikte, öz değerlendirme ölçeğiyle, kontrol listesiyle, süreç dosyasıyla, değerlendirme ölçekleriyle değerlendirme yaptıklarını bildirirken öğretmenlerin yarıdan az bir kısmı çocukların istenilen tekniği ne kadar uyguladıkları ve çocukların çalışmalarını sınıf panosunda yıl sonu sergisinde değerlendirdikleri biçiminde görüş bildirmişlerdir.

3.6. Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir? Sorusuna Verdiği Yanıtlar

Öğretmenlerin, “Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?” sorusuna verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 8’de gösterilmiştir.

Çizelge 8
Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?”
Sorusuna Verdiği Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler	f
Dersin önemsememesi	19
Öğretmenlerin çalışmalarda yetersiz olmaları	19
Ailelerin ekonomik durumunun yetersiz olması	18
Ders saatinin yetersiz olması	14
Araç-gereç eksikliği ve pahalılığı	13
Dersin içeriğinin seviyenin üzerinde olması	10
İş atölyesinin olmaması	7
Ailenin çocuğun etkinliklerini yapması	1
Görüşler Toplamı	132

Çizelge 8’de görüldüğü gibi öğretmenlerin 19’u “dersin önemsenmemesi”, 19’u “öğretmenlerin çalışmalarda yetersiz olmaları”, 18’i “ailelerin ekonomik durumunun yetersiz olması”, 14’ü “ders saatinin yetersiz olması”, 13’ü “araç-gereç eksikliği ve pahalılığı” şeklinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerin 10’u “dersin içeriğinin seviyenin üzerinde olması”, 7’si “iş atölyesinin olmaması” biçiminde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden 1’i de “ailenin çocuğun etkinliklerini yapması” biçiminde sorunlara ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak Mehmet Öğretmen “*sorunlar şöyle zaman az oluyor, öğrenme alanları çok fazla ve kalabalık olması, araç gerecin çok pahalı ve çocukların ulaşamaması, okul aile ilgisizliği, ders fazla önemsenmiyor, yani yeri geliyor matematik derslerini yetiştiremiyorsun görsel sanatlar dersinde işliyorsun takviye etme dersi...*” (st.1757-1758) derken, Banu Öğretmen “*en başta sorun şeyden ders saatinin az olmasından kaynaklanıyor, araç gereç eksikliği, okuldaki biraz önce söylediğim gibi iş atölyesi olmaması, okul yöneticileri ve velilerin ilgisizliği, maddi yetersizlikleri sorun oluyor*” (st.93-95) biçiminde görüş bildirmiştir.

Ahmet Öğretmen bu konuda “*En başta süre yeterli değil, 1 saat yeterli olmuyor, konular baya yoğun, işte kullanacağımız araç-gereçlerin hepsini bulamıyoruz ya da bazıları*

pahalı olduğu için ailelerde bunu almaya pek yanaşmıyor” (st.396-1397) derken, Mustafa Öğretmen “öğretmenler bu konuda görsel sanatlar konusunda yetersiz yeterli bilgiye sahip değil vitray, lavi, natürmort bilmiyorlar, görsel sanatlar dersinde başka dersler işleniyor” (st.1337-1338) şeklinde kendini ifade etmiştir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak öğretmenlerin tamamına yakınının; dersin önemsenmediğini, öğretmenlerin kimi çalışmalarda yetersiz olduğu, ailelerin ekonomik durumlarının bu ders için yetersiz olduğunu ve ders saatinin yetersiz olduğunu bildirdikleri görülmektedir.

3.7. Öğretmenlerin “Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar
 Öğretmenlere “Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9

Öğretmenlerin “Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları

Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	f
Görsel sanatlar dersine branş öğretmeni girmeli	16
Ders saati arttırılmalı	14
Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli	12
Her ders kendi dersinde işlenmeli	7
Veliler ve çocuklar bilinçlendirilmeli ve dersin önemini vurgulanmalı	7
Hizmet öncesi eğitim fakültelerinde dersin eğitim kalitesi arttırılmalı	5
Görsel sanatlar dersi konularından sınavlarda soru sorulmalı	5
Görsel sanatlar dersi notla değerlendirilmemeli, değerlendirme teknikleri kullanılmalı	4
Görsel sanatlar dersi seçmeli ders olarak okutulmalı	3
Resim sergileri açılmalı, ders eğlenceli hale getirilmeli	3
Birleştirilmiş sınıf programı yapılmalı	2
Vitray ve mürekkep çalışmaları teknoloji ve tasarım dersinde ve üst sınıflara verilmeli	2
Hayal gücünü geliştirici çalışmalar çizgi ve nokta çalışmalarından önce verilmeli	1
Görüşler Toplamı	95

Çizelge 9’da görüldüğü gibi öğretmenlerin 16’sı “ görsel sanatlar dersine branş öğretmeni girmeli”, 14’ü “ders saati arttırılmalı”, 12’si “öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli” derken, 7’si “her ders kendi dersinde işlenmeli”, 7’si “veliler ve çocuklar bilinçlendirilmeli ve dersin önemini vurgulanmalı”, 5’i “hizmet öncesi eğitim fakültelerinde dersin eğitim kalitesi arttırılmalı”, 5’i “ görsel sanatlar dersi konularından sınavlarda soru sorulmalı”, 4’ü “ görsel sanatlar dersi notla değerlendirilmemeli, değerlendirme teknikleri kullanılmalı”, 3’ü “ görsel sanatlar dersi seçmeli ders olarak okutulmalı”, 3’ü “resim sergileri açılmalı, ders eğlenceli hale getirilmeli”, 2’si “birleştirilmiş sınıf programı yapılmalı”, 2’si “vitray ve mürekkep çalışmaları teknoloji ve tasarım dersinde ve üst sınıflara verilmeli” ve 1’i “hayal gücünü geliştirici çalışmalar çizgi ve nokta çalışmalarından önce verilmeli” biçiminde görüş bildirmiştir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak Duygu öğretmen *“kesinlikle branş öğretmeni girmeli ve velilerin bilinçlendirilmeli, ilgisizliği giderilmelidir”* (st.268-270) derken, Elif Öğretmen *“ders saati arttırılmalı”* (st.547) biçiminde görüş bildirmiştir. Fatih Öğretmen *“öncelikli olarak öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle bu dersin öğretilmesi gerekiyor”* (st.455) derken, İnci Öğretmenin görüşü *“eğitim fakültelerinde daha iyi eğitim verilmeli, öğretmenler görsel sanatlar dersinde diğer dersleri işlememeli yalnızca dersin konularını işlemelidir”* (st.183-184) biçimindedir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak öğretmenlerin büyük bir kısmı, görsel sanatlar dersine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği, ders saatinin arttırılması, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bu araştırmanın sorunların çözümüne yönelik önerilere ilişkin bulguları Ünlü (1999) tarafından gerçekleştirilen *“sınıf öğretmenin öğretimi gerçekleştirmede, çevre, okul olanakları nedeniyle, öğrenme ortamlarını gerçekleştirmede derse bakış açısı nedeniyle sorunlar yaşadığı, öğretmenlerin eğitim gereksinmelerinin olduğu”* bulgusu ile paralellik göstermektedir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öğretmen görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular temel alınarak sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilere ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca elde edilen bulgulara dayalı olarak uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

4.1. Sonuçlar

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri alınmaya çalışılmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir.

Görsel sanatlar dersine ilişkin olarak öğretmenler; bu dersin çocukların kendilerini ifade etmelerini sağladığını, yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirdiğini, bu ders sayesinde sınıf içi ve dışını güzelleştirdiğini ifade etmişlerdir.

Kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerden yarısı programın öğrenme alanlarının zor ve ayrıntılı olduğunu ve öğrenme alanlarının öğrencilerin seviyesine uygun biçimde düzenlenmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin öğrenme alanları konusunda en çok tekrarladıkları görüşleri ise programın hayal gücünü geliştirmeye uygun olduğu ve ayrıca programın renklerle ilgili konuları kavratma konusunda yeterli olduğu yönündedir.

Görsel sanatlar dersinin öğrenme öğretme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin olarak öğretmenlerin tamamına yakını boya etkinlikleri yaptıklarını yaklaşık dörtte üçü ise renk çalışmalarına yer verdiklerini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin, çizgi leke desen çalışmalarına, araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikler ile hayal gücü ve yaratıcılığı geliştirici etkinliklere yer verdiklerini dile getirmişlerdir.

Kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin tamamına yakın bir kısmı lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ilgili etkinliklerin tam bilinmediğini,

öğretmenlerin yarısına yakını ise yeni programın etkinliklerinin yoğun olduğunu dile getirdikleri görülmektedir.

İlköğretimde görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin görüş alınan öğretmenler çocukları planlama ve planlamayı kağıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanmayla, sürece dayalı, ders sonunda çocuklarla birlikte, öz değerlendirme ölçeğiyle, kontrol listesiyle, süreç dosyasıyla değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak öğretmenlerin tamamına yakını; dersin önemsenmediğini, öğretmenlerin kimi çalışmalarda yetersiz olduğunu, ailelerin ekonomik durumlarının ve ders saatinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak öğretmenlerin büyük bir kısmı, görsel sanatlar dersine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği, ders saatinin arttırılmasının gerektiğini ve öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

4.1.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Görsel sanatlar dersinin kapsam ve içeriği konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.
2. Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde görsel sanatlar dersi yeterliliklerini edinebilmelerine yönelik olarak kuramsal ve uygulamalı olarak düzenlemeler yapılabilir.

3. Aileler görsel sanatlar dersi konusunda bilinçlendirilebilir ve bu konuda okul-aile işbirliğini geliştirecek etkinlikler düzenlenebilir.

3.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma daha fazla sayıda ilköğretim okullarında ve geniş bir kitleye ulaşacak biçimde nicel yöntemlerle de gerçekleştirilebilir.
2. Derse ilişkin branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin de görüşleri alınabilir.

EKLER

EK	<u>Sayfa</u>
EK 1-ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI OKULLAR	57
EK 2-MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİN FORMU	58
EK 3-ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU GÖRÜŞME SORULARI	59
EK 4-ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KLAVUZU / I.BÖLÜM SÖZLEŞME / II. BÖLÜM	60
EK 5-ÖĞRETMEN GÖRÜŞME TAKVİMİ	61
EK 6-ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI	63

EK 1**ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI OKULLAR**

- Pınarlı İlköğretim Okulu
- Haydarlı İlköğretim Okulu
- Tatarlı İlköğretim Okulu
- Uluköy İlköğretim Okulu
- Akçaköy İlköğretim Okulu
- Akgün İlköğretim Okulu
- Cengiz Topel İlköğretim Okulu
- Bülüçalan İlköğretim Okulu
- Şakir Ünver İlköğretim Okulu
- Bağcılar İlköğretim Okulu
- Fatih İlköğretim Okulu
- Sermaye Piyasası Yatılı Bölge Okulu

EK 2
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİN
FORMU

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311-1482/5367
Konu : Araştırma İzni

18.12/2006

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 05.10.2006 tarih ve B.30.2.ANA.0.70.00.01-500-809/10466 sayılı yazı.
b) 23.11.2006 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-1341/4931 sayılı yazı.
c) Derya KAHRAMAN'a ait 10.11.2006 tarihli dilekçe.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Derya KAHRAMAN'ın "Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri" konulu araştırmada kullanılacak veri toplama aracının İstanbul İli Eminönü İlçesindeki ilköğretim okullarında uygulanması ilgi (b) yazı ile uygun görülmüştür.

Ancak, adı geçen Bakanlığımıza gönderdiği ilgi (c) dilekçe ile uygulamanın Afyonkarahisar İli Dinar İlçesindeki ilköğretim okullarında gerçekleştirilmesini talep etmektedir.

Bakanlığımızca uygulanması uygun görülmüş olan söz konusu araştırmanın Afyonkarahisar İli Dinar İlçesindeki ilköğretim okullarında gerçekleştirilmesinde sakınca görülmemektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

İbrahim DEMİRER
Bakan a.
Daire Başkanı

Son. g. u. r. u. d. 2

Eğt. Bil. Ens. Md. lüğü
- Yazı Isl. Md. lüğü

GELEN EVRAK
Kayıt Tarihi : 20.12.2006
Kayıt No su : 1891

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Evren. Kayıt Servisi
K. TARİHİ 20 Aralık 2006
K. NOSU 15833

EK 3
ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU
GÖRÜŞME SORULARI

1. Görsel sanatlar dersine ilişkin genel görüşleriniz nelerdir?
2. Görsel sanatlar dersi programındaki öğrenme alanlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
4. Yeni programın etkinlikleri ve uygulaması konusunda görüşleriniz nelerdir?
5. Görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecini nasıl gerçekleştiriyorsunuz?
6. Görsel sanatlar dersinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
7. Görsel sanatlar dersinde karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriz nelerdir?

EK 4
ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KLAVUZU
I. BÖLÜM

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

a. Kadın

b. Erkek

2. Yaşınız:

a. 20-25

b. 26-30

c. 31-35

d. 36-40

e. 40 ve üstü

3. Eğitim durumunuz:

a. Eğitim Enstitüsü

b. Eğitim Önlisans/ İki Yıllık Eğitim Yüksekokulu

c. Lisans Tamamlama Programı

d. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı

e. Dört Yıllık Yüksekokul-Fakülte

f. Diğer (Lütfen Belirtiniz):.....

4. Mesleki deneyiminiz:

a. 1-5 yıl

b. 6-10 yıl

c. 11-15 yıl

d. 16-20 yıl

e. 21 ve üzeri

SÖZLEŞME / II. BÖLÜM

Sevgili meslektaşım;

Öncelikle görüşme için zaman ayırmanıza teşekkür ederim. Bu araştırmayı Afyon Karahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğum resmi izinle yapıyorum. Bu çalışmada amacım, ilköğretimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine ve programa ilişkin görüş ve önerilerinizi almaktır. Sizin görüş ve önerileriniz benim çalışmamın temelini oluşturmaktadır.

İlköğretimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine ve programa ilişkin görüş ve önerilerinizi almak için, sizlerle kişisel olarak görüşmeler yapmayı planlıyorum. Görüşmemiz yaklaşık olarak 30 dakika sürecektir. Görüşmemiz sırasında konuşmamızın bölünmemesi ve sizden rica ettiğim sürenin aşılması için teyp kaydı yapmak istiyorum. Araştırma verileri siz istediğiniz anda size tarafımdan ulaştırılacaktır.

Görüşmenin kaydını benim dışımda kimsenin dinlemeyeceğine ve verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir şekilde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum. Tüm bu açıklamaları okuyarak, sizin bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınıza ve benim de verdiğim sözleri tutacağıma dair bu sözleşmeyi imzalamamızın uygun olacağını düşünüyorum.

Araştırmacı

Derya KAHRAMAN

email: adkahraman@anadolu.edu.tr

Tel:0 539 333 19 93

Görüşülen Kişi

Görüşme Tarihi

.....

İmza:

EK 5
ÖĞRETMEN GÖRÜŞME TAKVİMİ

Kod İsimler	Görüşme Tarihi	Görüşülen Yer
Banu	16.10.2006	Memur Odası
İnci	16.10.2006	Memur Odası
Duygu	17.10.2006	Öğretmenler Odası
Osman	16.10.2006	Memur Odası
Fatih	17.10.2006	Öğretmenler Odası
Elif	17.10.2006	Öğretmenler Odası
Deniz	17.10.2006	Öğretmenler Odası
Oğuz	18.10.2006	Müdür Odası
Canan	19.10.2006	Öğretmenler Odası
Çiçek	19.10.2006	Öğretmenler Odası
Boran	19.10.2006	Öğretmenler Odası
Sibel	19.10.2006	Öğretmenler Odası
Eray	19.10.2006	Öğretmenler Odası
Selim	21.10.2006	Öğretmen Evi
Dursun	22.10.2006	Öğretmen Evi
Yiğit	22.10.2006	Öğretmen Evi
Mustafa	23.10.2006	Öğretmen Evi
Ahmet	23.10.2006	Öğretmen Evi
İlker	24.10.2006	Öğretmen Evi
Ali	24.10.2006	Öğretmen Evi
Ayşe	25.10.2006	Öğretmen Evi
Emrah	25.10.2006	Öğretmen Evi

EK 6

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

Kodlamalarla ilgili seçenekleri (a, b, c ...) © yuvarlak içine alarak yapınız.

1. İlköğretimde Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Genel Görüşleriniz Nelerdir?

- a. Çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlar
- b. Çocukların yaratıcı düşünmesini geliştirir
- c. Çocukların hayal gücünü geliştirir
- d. Dersi sayesinde çocuklar sınıf içi ve dışını güzelleştirir
- e. Çocukların duygusal gelişimini sağlar
- f. Öğretmen tarafından telafi dersi olarak görmektedir
- g. Çocuklar renkleri ve çevreyi tanır
- h. Öğretmen öğrenciyi tanır
- i. Çocuklara girişimci olma yeteneği kazandırır
- j. Çocukların görsel okuma becerisini geliştirir
- k. Çocuklar sanat eserlerini tanır
- l. Çocuklar estetik duygu edinir

2. Görsel sanatlar dersi programındaki öğrenme alanlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

- a. Programın içeriği zor, ayrıntılı içeriğin seviyeye uygun olması gerekmektedir
- b. Çizim ve hayal gücünü geliştirme yeteneği verilebilmektedir
- c. Renk, renklerde zıtlık ve benzerlikleri tanıma verilebilmektedir
- d. Natürmort, vitrayın öğrenci seviyesine ağırdır
- e. İçerik yoğun süre az olduğundan gerektiği gibi verilememektedir
- f. İki boyutlu çalışma yapılabilir
- g. Sınıf öğretmeni içerik konusunda branş öğretmeni kadar bilgili değildir
- h. Sınıf öğretmeni içerik konusunda araştırmacı değildir
- i. İçerik özel beceri ve yetenek istiyor

3. Görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?

- a. Boya teknikleri
- b. Ana ve ara renkler ile ilgili etkinlikler
- c. Derse dikkat çekecek etkinlikler
- d. Çizgi, leke, desen çalışması ile ilgili etkinlikler
- e. Araç gereç kullanımı ile ilgili etkinlikler
- f. Yaratıcı düşünme, yetenek ve hayal gücünü geliştirme ile ilgili etkinlikler
- g. Doğal varlıklarını tanıma ile ilgili etkinlikler
- h. Görsel okuma ile ilgili etkinlikler
- i. Bireysel farklılıkları ortaya çıkarma ile ilgili etkinlikler
- j. Baskı çalışmaları yapabilme ile ilgili etkinlikler
- k. Natürmort, vitray ile ilgili etkinlikler
- l. Grup etkinlikleri
- m. Özgüven kazandırma duygu ve düşüncelerini ifade etme ile ilgili etkinlikler
- n. Motive etme ve güdüleme ile ilgili etkinlikler
- o. Çalışmaları gözden geçirebilme ile ilgili etkinlikler
- p. Çocuğun konunun devamlılığını anlaması ile ilgili etkinlikler

4.Yeni programın etkinlikleri ve uygulaması konusunda görüşleriniz nelerdir?

- a. Lavi, baskı, mürekkep, guaj boya, natürmort ve vitray ilgili etkinlikler tam bilinmiyor
- b. Yeni programın etkinlikleri yoğun
- c. Portre etkinlikleri uygulanamıyor
- d. Grup ve bireysel etkinlikler yapılıyor
- e. Etkinlikler araç gereç eksik olduğu için uygulanmıyor
- f. Etkinlikler sınıf seviyesine ağır

5. Görsel sanatlar dersinde değerlendirme sürecini nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

- a. Planlama ve planlamayı kağıda aktarma, temizlik ve düzeniyle, malzeme getirme, düzgün ve amacına uygun kullanımı ile
- b. Sürece dayalı etkinlikler ile
- c. İstenilen tekniği ne kadar uyguladıkları il
- d. Çalışmaları sınıf panosuna, yılsonu sergisine asılarak
- e. Derse ilişkin tutumlarıyla, sorumluluk oluşumuyla, görevi zamanında yapma yeteneği ile
- f. Yaptıkları çalışmanın güzelliğine bakarak
- g. Yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneği ile
- h. Grup halinde, bireysel olarak, paylaşımcı olma yeteneği ile
- i. Çocuklar bireysel farklılıklara ve becerileri ile
- j. Duygu ve düşüncelerini kağıda aktarabilme yeteneği ile
- k. Gözlem yaparak
- l. Çocuğun kendini iyi ifade etme yeteneği ile
- m. Diğer derslerde aldığı notları ile
- n. Yeni programın değerlendirme ölçekleri ile

6. Görsel sanatlar dersinde karşılaştığımız sorunlar nelerdir?

- a. Dersi önemsenmemesi
- b. Öğretmenlerin çalışmalarda yetersiz olmaları
- c. Ailelerin ekonomik durumunun yetersiz olması
- d. Ders saatinin yetersiz olması
- e. Araç-gereç eksikliği ve pahalılığı
- f. Dersin içeriğinin seviyenin üzerinde olması
- g. İş atölyesinin olmaması
- h. Ailenin çocuğun etkinliklerini yapması

7. Görsel sanatlar dersinde karşılaştığımız sorunlara ilişkin çözüm önerileriz nelerdir?

- a. Görsel sanatlar dersine branş öğretmeni girmeli
- b. Ders saati arttırılmalı
- c. Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli

- d. Her ders kendi dersinde işlenmeli
- e. Veliler ve çocuklar bilinçlendirilmeli ve dersin önemini vurgulanmalı
- f. Hizmet öncesi eğitim fakültelerinde dersin eğitim kalitesi arttırılmalı
- g. Görsel sanatlar dersi konularından sınavlarda soru sorulmalı
- h. Görsel sanatlar dersi seçmeli ders olarak okutulmalı
- i. Resim sergileri açılmalı, ders eğlenceli hale getirilmeli
- j. Birleştirilmiş sınıf programı yapılmalı
- k. Vitray ve mürekkep çalışmaları teknoloji ve tasarım dersinde ve üst sınıflara verilmeli
- ı. Hayal gücünü geliştirici çalışmalar çizgi ve nokta çalışmalarından önce verilmeli

KAYNAKÇA

- Acar, Esen. “İlköğretim Okullarında Resim-İş Öğretmenlerinin Sanat Eğitimi ve Öğretimindeki Yeniliklere İlişkin Görüşleri,” Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004.
- Akyıldız, Mehmet Fatih. “İlköğretim Okullarında (9-12 yaş) görsel sanatlar Dersi Kapsamında Renk Bilgisinin Kavratılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri,” (Doktora Tezi) On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Engin Yıldırım ve Serkan Bayraktaroğlu. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Adapazarı: Sakarya Kitapevi, 2001.
- Alakuş Ali Osman. “Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü,” **Milli Eğitim Dergisi**. 160: 2-7, 2003.
- Artut, Kazım. **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.
- Atalayer, Faruk. **Temel Sanat Öğeleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1994.
- Atan, Ahmet “İlköğretimde Sanat Eğitimi Bağlamında Bir Resim Çalışmasının Analizi,” http://w3.gazi.edu.tr/web/ahmetatan/mak_ilkogretsanat.htm adlı internet sitesinden 05.10.2006 tarihinde alınmıştır.
- Atasoy, Emine. “Sanat ve Sanatçının Amacı Nedir?,” **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 249: 12-14, 1998.
- Aypek, Asuman Arslan ve Pınar Eyiöl Tokbaş “Görsel Sanatlar Eğitiminde Standartlar ve Uygulama,” **Gazi Üniversitesi Ulusal Sınıf Öğretmenleri Sempozyumu**. Ankara: 2006.

Birsun, Mevlide “Okul Öncesi Dönemde Resmin İşlevi,” **Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**. İstanbul: Ya-pa yayınları, 1985.

Cresswell, John W. **Research Design Qualitative & Quantitative Approaches**. Thousand Oaks, California: Sage publications, 1994.

Dikici, Ayhan. “Sanat Eğitimi ve Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeyleri” **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 139: 3-9, 2006.

_____ “Sanat Eğitiminde Yaratıcılık,” **Milli Eğitim Dergisi**. 149: 1-9, 2001.

Diler, Nesin ve Nihal Varol. “Resim-İş Becerilerinin Öğretiminde Tüm Beceri ve İleri Zincirleme Yaklaşımlarının Etkililiği,” **Gazi Üniversitesi Dergisi**. Ankara: 22 (1): 117-132, 2002.

Eger, John.M. “Buildings Creative the Role of the Art and Culture”. **The Futurist**. Marc-April: 18-22, 2006.

Elkatmış, Metin. “İlköğretim I. Kademe Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi Programlarındaki Değişimler,” (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2002.

Ertemin, Burçin. “İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programının Değerlendirilmesi,” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1997.

Gel, H. Yücel. “Türkiye’de Resim-İş Dersi Öğretimi ve Sorunları Toplantısı,” **Ankara Türk Eğitim Derneği Yayınları**. 4: 177-224, 1990.

Genç, Hatice. “Resim-iş Öğretmenlerinin Uygulamada Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri,” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002.

- Gençaydın, Zafer. “Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Eğitiminin Amaç ve İlkeleri,” **Özel Öğretim Yöntemleri**. (Edi: Bekir Özer), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programı Yayınları, 1987.
- İlhan, Ayşe Çakır. “İlköğretim Resim-İş Dersinin İlköğretim Müfettişleri Tarafından Değerlendirilmesi,” **Milli Eğitim Dergisi**. 161: 1-7, 2004.
- İşler, Ahmet Şinasi. “Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası Tematik Yaklaşım,” **Milli Eğitim Dergisi**. 163: 1-10, 2006.
- Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Dokuzuncu Baskı Ankara: Nobel Yayıncılık, 1999.
- Kaya, Zeki. “Öğrenme Ortamı Olarak Sınıf,” **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (Edi: Özcan Demirel), Ankara: Pegem Yayıncılık, 2001.
- Kilim, Mehmet. “İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Mevcut Sanat Eğitimine İlişkin Görüşleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Kırıoğlu, Olcay Tekin. **Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratma**. İkinci Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.
- Kurtuluş, Yıldız. “İlköğretimde Resim-iş Derslerinin Haftalık Ders Dağıtım İçindeki Yeri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri,” **Milli Eğitim Dergisi**. 153-154: 1-4, 2002.
- Mamur, Nuray “Çok Sanatlı Sanat Eğitiminde Ölçümleme ve Değerlendirme,” 1-18,2004.<http://ilkogretim-online.org.tr>. adlı internet sitesinden 05.10.2006 tarihinde alınmıştır.

- Mercin, Levent. "İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi Derslerinde Müzelerden Yararlanılmasına İlişkin Uygulamalar," **Eğitim Araştırmaları Dergisi**. 4: 124-135, 2004.
- MEB. **İlköğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı**. Ankara: 2006.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. **An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis Thousand Oaks**, California: Sage Publications, 1994
- Morgan, Clifford T. **Psikolojiye Giriş**. (Çeviren: Hüsnü Arıcı ve diğerleri) Onuncu Basım. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikolojisi Bölümü, 1993.
- Namlu, Ayşen Gürcan. "Öğretmenlerin Eğitimin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumları," **Anadolu Üniversitesi Dergisi**. 8 (1-2): 184-200, 1998.
- Olçum, Yurdagül. "İlkokullarda Resim-iş Dersi Değerlendirmesi," **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 22 (236): 29-30, 1997.
- Özden, Özben. "İlköğretim İkinci Kademe Resim-iş Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir Araştırma," (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003.
- Özer, Özge. "İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Derslerine İlişkin Eğitim Gereksinimleri," (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Özgüven, İbrahim Ethem. **Görüşme İlke ve Teknikleri**. Ankara: Psikolojik Danışma Rehberlik ve Eğitim Merkezi, 2. Baskı, 1992.
- Özsoy, Vedat. "Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri," **Milli Eğitim Dergisi**. 153-154: 1-10, 2002.

_____. “Güzel Sanatlar Eğitiminde Bilimsel Araştırmalar,” **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 121: 51-57, 2001.

_____. “Resim iş Eğitimi Üzerine Bir Raporun Düşündürdükleri,” **Milli Eğitim Dergisi**. 4: 58-70, 1993.

Öztürk, Mahmut. “İlköğretim okullarında Resim-İş Eğitimi Derslerinin Uygulanmasında Yaşanan Olumsuzlukların Saptanması ve Öneriler,” 1-4, 2006. Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi Afyon Kocatepe, <http://www.aku.edu.tr>

Özyürek, M. “Zihinsel Engellilerin Eğitiminde Tıbbi ve Eğitsel Yaklaşımlar,” **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları Özel Eğitim Dergisi**. 1: 17-20, 1991.

Pennywell Pr “The Value of Visial Media in the Achievement of Instructors’ Objectives As Perceived by instructors of Predominantly Black State Supported Colleges and Universities in the State of Lovisiana”, **A. The Humanities and Social Sciences**, 41, (11): 4584, 1981.

Rıza, Enver Tahir. “Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcı Sanat Programları,” **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. 1: 21-29, 2006.

Samurçay, Neriman. “Yaratıcılığı Geliştirme Yöntemleri” **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 5, (30): 14-26, 1981.

San, İnci. **Sanat ve Eğitim**. Üçüncü Baskı. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2004.

_____. “Yaratıcılıkta Temel Kavramlar,” **Çocukta Yaratıcılık ve Drama**. Edi: Ali Öztürk. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programı Yayınları, 2003.

_____. “Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler,” **Milli Eğitim Dergisi**. 139: 21-23, 1998.

_____. “Toplumsal Değişme ve Değişen Sanat Eğitimi,” **Anadolu Sanat Dergisi**. 762: 165 -175, 1993.

_____. “Çağdaş Sanat Eğitimi” **Öğretmen Dünyası Dergisi**. 49: 6-9. 1984.

Seferoğlu, Nurten. “Sanat ve Eleştirisi,” (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Sherman, Andrea. “Toward a Creative Culture Lifelong Learning Through TheArts” **Aging The Art**. Spring: 42-46, 2006.

Tansug, Sezer, **Sanatın Dili**. İstanbul: Koza Yayıncılık, 1979.

Telli, Hidayet. “Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Sanat Eğitiminin Önemi,” **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 5 (27): 29-32, 1980.

Tuna, Serdar. “Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Güncelliği,” **Çağdaş Eğitim**. 306: 29-40, 2004.

Türk Dil Kurumu. **Türkçe Sözlük**. Dördüncü Baskı. Ankara: 2005

Türkdoğan, Galip. **Sanat Eğitimi Yöntemleri Resim-İş Öğretimi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1984.

Türnüklü, Abbas. “Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği,” **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**. 24: 543-559, 2000.

Uçan, Ali. “Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Yapılanması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi,” **Anadolu Sanat**. 4: 121-142, 1995.

Uzuner, Yıldız. “Niteliksel Araştırma Yaklaşımı,” **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. (Edi: Ali Atıf Bir) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999.

_____. “Nitel Araştırma Yöntemlerinin Özellikleri,” **VI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1997.

Ünalın, Aksoy Sema. “İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Ünlü, Hatice Kiraç. “İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersi Programını Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Çalışma,” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Ünver, Erdem. **Sanat Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.

Vural, N. Beceri “Öğretim Materyali Geliştirme ve Beceri Öğretiminde İpuçlarının Kullanımı,” **Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**.1: 35-46, 1996.

Yaşar, Şefik “Öğretimde Araç-Gereç Kullanımı,” **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. (Edi: Mehmet Gültekin) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programı Yayınları, 2005.

_____. “Yapısalcı Kuram ve Öğrenme Öğretme Süreci” **Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi 7. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler**, Konya: 2000.

Yaşar Şefik, Ersan Sözer, Mehmet Gültekin. “İlköğretimde Öğrenme-Öğretme Süreci ve Öğretmenin Rolü,” **VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1998.

Yavuzer, Haluk. **Resimle Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1992.

Yıldırım Ali ve Hasan Şimşek. **Nitel Araştırma Yöntemleri**. Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2000.

_____. **Nitel Araştırma Yöntemleri**. Birinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999.